

T.C.

İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNDE AÇILAN RESMİ VE
ÖZEL MESLEK LİSELERİNİN EĞİTİM VE İSTİHDAM
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet DEMİRCİ

İstanbul

Aralık, 2016

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNDE AÇILAN RESMİ VE
ÖZEL MESLEK LİSELERİNİN EĞİTİM VE İSTİHDAM
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet DEMİRCİ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul ORAL

İstanbul

Aralık, 2016

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

JÜRİ ONAY SAYFASI

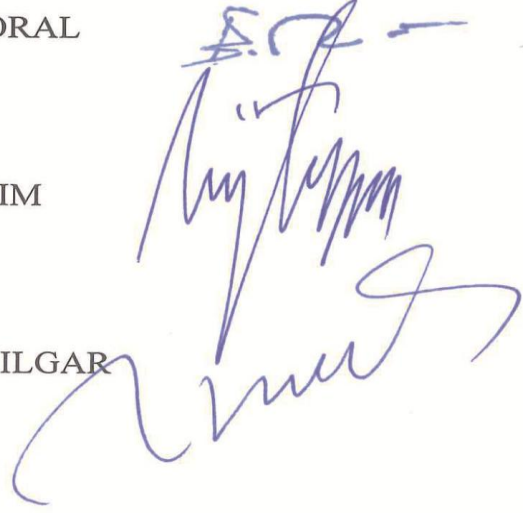
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul ORAL

Üye Yrd. Doç. Dr. Bilal YILDIRIM

Üye Yrd. Doç. Dr. Mehmet Zeki ILGAR

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. İbrahim GÜNEY

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
TABLolar LİSTESİ.....	vi
KISALTMALAR.....	ix
ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	x

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1 Problem.....	2
1.2 Araştırmanın Amacı	2
1.3 Araştırmanın Önemi	5
1.4 Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları.....	5

BÖLÜM II

KURUMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Türkiye’de Organize Sanayi Bölgeleri.....	6
2.2 Organize Sanayi Bölgeleri Meslek Liseleri Politika ve Hedefler.....	10

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli.....	17
3.2 Evren ve Örneklem.....	17
3.3 Veri Toplama Teknikleri.....	18
3.4 Verilerin Yorumlanması.....	18

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1 OSB Meslek Liselerinin ve Alanların/Dalların Açılış Sürecine İlişkin Bulgular.....	20
4.2 OSB Meslek Liseleri Yönetici ve Öğretmen Profiline İlişkin Bulgular.....	24

4.3 OSB Meslek Liseleri Yönetici ve Öğretmenlerin Ödül-Ceza Durumuna İlişkin Bulgu...	26
4.4 OSB Meslek Liseleri Öğretmenlerinin Haftalık Ders Yüküne İlişkin Bulgular.....	27
4.5 OSB Meslek Liseleri Derslik ve Bilgisayar Dağılımına İlişkin Bulgular.....	27
4.6 OSB Meslek Liseleri Proje Durumuna İlişkin Bulgular.....	28
4.7 OSB Meslek Liseleri Öğrenci Başına Düşen Eğitim Harcamasına İlişkin Bulgular.	30
4.8 OSB Meslek Liseleri Öğrenci Devamsızlık, Sınıf Tekrarı ve Okul Terk Durumuna İlişkin Bulgular.....	30
4.9 OSB Meslek Liseleri Öğrenci Nakil (Geçiş) Durumuna İlişkin Bulgular.....	32
4.10 OSB Meslek Liseleri Öğrenci Ödül ve Ceza Durumuna İlişkin Bulgular.....	33
4.11 OSB Meslek Liseleri Ortaöğretim Yerleştirme Planına İlişkin Bulgular.....	34
4.12 OSB Meslek Liselerinin Yükseköğretime Geçiş Durumuna İlişkin Bulgular.....	35
4.13 OSB Meslek Liseleri Mezunlarının İstihdam Durumuna İlişkin Bulgular.....	35
4.14 OSB Meslek Liseleri İşletmelerde Mesleki Eğitim Durumuna İlişkin Bulgular....	38
4.15 OSB Meslek Liseleri Atölye Labratuvar ve Donanım Durumuna İlişkin Bulgular.	40
4.16 OSB Meslek Liseleri Öğrenci Sosyal Hizmetler ve Güvenlik Durumuna İlişkin Bulgular.....	42
4.17 OSB'lerin Öğrencilerin Psiko-Sosyal Gelişimine Etkisine İlişkin Bulgular.....	45
4.18 OSB'lerdeki Meslek Liselerinin Beklentilerinin Karşılmasına İlişkin Bulgular..	46
4.19 OSB'lerdeki Meslek Liselerinin Eğitim Sistemi İle İşgücü Piyasası Arasındaki Uyumunu Sağlamasına İlişkin Bulgular.....	49

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1 Sonuçlar.....	52
5.2 Öneriler.....	60
KAYNAKÇA.....	62
EKLER.....	64

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. OSB Meslek Lisesi Öğrenci Sayıları (2014-2015)	19
Tablo 2. Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinin Bölgenin İhtiyaçlarına Göre, Gelecek İstihdam Profilleri Belirlenerek Açıldığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	21
Tablo 3. Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinin Alanlarının/Dallarının Bölgenin İhtiyaçlarına göre, Gelecek İstihdam Profilleri Belirlenerek Açıldığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	22
Tablo 4. Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinin ve Alanlarının/Dallarının Açılmasında İldeki/Bölgedeki Üniversitelerin Etkisinin Olduğu Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	22
Tablo 5. Organize Sanayi Bölgesindeki Meslek Liselerinin Bulunduğu Bölgelerdeki Fakülte ve Meslek Yüksekokullarında Alanlarının Devamına Uygun Bölümlerin Açıldığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	23
Tablo 6. OSB Meslek Liseleri Yönetici ve Öğretmen Durumu (2014-2015)	24
Tablo 7. OSB Meslek Liseleri Yönetici ve Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu (2014-2015)	25
Tablo 8. Özel OSB Meslek Liseleri Personel İstihdam Durumu (2014-2015)	26
Tablo 9. OSB Meslek Liseleri Derslik ve Bilgisayar Durumu (2014-2015).....	28
Tablo 10. OSB Meslek Liseleri Projelere Katılım Durumu (2014-2015)	29
Tablo 11. OSB Meslek Liseleri Öğrenci Başına Düşen Harcama (2014-2015).....	30
Tablo 12. OSB Meslek Liselerinde Öğrenci Devamsızlık Ortalaması (2014-2015).....	31
Tablo 13. OSB Meslek Liseleri Öğrenci Sınıf Tekrar Durumu (2014-2015)	31
Tablo 14. OSB Meslek Liseleri Öğrenci Okuldan Ayrılma (Terk) Durumu (2014-2015).....	32
Tablo 15. OSB Meslek Liseleri Öğrenci Nakil (Geçiş) Durumu (2014-2015)	33
Tablo 16. OSB Meslek Lisesi Öğrencileri Ödül ve Ceza Durumu.....	33
Tablo 17. OSB Meslek Liseleri Öğrencilerinin Ortaöğretim Yerleştirme Puan (OYP) Durumu (2014-2015)	34

Tablo 18. Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinden Mezun Olan Öğrencilerin İstihdam Oranlarının Yüksek Olduğu Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	36
Tablo 19. İstihdam Oranlarının Yüksek Olmasının Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Başarılarını Olumlu Yönde Etkilediği Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	37
Tablo 20. İstihdam Oranlarının Yüksek Olmasının Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Davranışlarını Olumlu Yönde Etkilediği Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	38
Tablo 21. Organize Sanayi Bölgelerinde Beceri Eğitimi Yapılan İşletmelerde Eğitim Birimi ve Yeterli Eğitim Personeli Olduğu Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	39
Tablo 22. Organize Sanayi Bölgelerinde Beceri Eğitimi Yapılan ve Eğitim Birimi Bulunmayan İşletmelerde Yeterli Eğitici Personel / Usta Öğretici Görevlendirildiği Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	40
Tablo 23. OSB Meslek Liseleri Atölye ve Laboratuvar Durumu (2014-2015)	40
Tablo 24. Organize Sanayi Bölgelerinde Faaliyet Gösteren Meslek Liselerinin Atölye ve Laboratuvarlarının Yeterliliği Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	41
Tablo 25. Organize Sanayi Bölgelerindeki İşletmelerin Yeterli Atölye ve Laboratuvarı Bulunmayan Meslek Liselerine Gerekli Desteği Sağlama Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	42
Tablo 26. Organize Sanayi Bölgelerindeki Okullarda ve İşletmelerde Öğrencilerin İş Sağlığı ve Güvenliğiyle İlgili Gerekli Tedbirlerin Alındığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	43
Tablo 27. Organize Sanayi Bölgelerindeki Okullarda Okuyan Öğrencilerin Sosyal Güvenlik Haklarından Faydalandığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	44

Tablo 28. Organize Sanayi Bölgelerindeki Okullarda Okuyan Öğrencilerin İşletmelerin Sosyal Hizmetlerinden Faydalandığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	45
Tablo 29. Organize Sanayi Bölgelerinde Okuyan Öğrencilerin Psiko-Sosyal Gelişim Yönünden Olumsuz Etkilendiği Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	46
Tablo 30. Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinde Öğrenci ve Velilerin Beklentilerinin Karşılandığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı .47	
Tablo 31. Organize Sanayi Bölgelerindeki Özel Meslek Liselerinin Resmi Kurumlardan Beklentilerinin Karşılandığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	49
Tablo 32. Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinin Eğitim Sistemi İle İşgücü Piyasası Arasında Uyumu Sağlamadaki Etkinliği Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	50
Tablo 33. Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinin Milli Ekonominin Gelişmesine Katkı Sağladığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.....	50

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği

AML : Anadolu Meslek Lisesi

ATL : Anadolu Teknik Lisesi

AR-GE : Araştırma Geliştirme

Bakanlık : Milli Eğitim Bakanlığı

BSTB : Bilim, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

DPT : Devlet Planlama Teşkilatı (Mülga)

EML : Endüstri Meslek Lisesi

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

MEM : Milli Eğitim Müdürlüğü

METEM : Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi

Meslek Lisesi : Organize Sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren tüm meslek

okulları

OSB : Organize Sanayi Bölgesi

OYP : Ortaöğretime Yerleştirme Planı

SPSS : Statistical Package For the Social Scienses, Sosyal Bilimler

Araştırmaları İçin İstatistik Paket Programı

ÖZ

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNDE AÇILAN RESMİ VE ÖZEL MESLEK LİSELERİNİN EĞİTİM VE İSTİHDAM AÇISINDAN İNCELENMESİ

Mehmet DEMİRCİ

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı : Yard. Doç. Dr. Ertuğrul ORAL

Aralık- 2016, 72+XI Sayfa

Organize sanayi bölgelerinde açılan meslek liselerinin eğitim-istihdam ilişkisine etkisini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma sonuçlarının denetimi, süreçlerin incelenmesi ve katılımcı görüşlerinin/önerilerinin alınması olmak üzere üç kanallı olarak gerçekleştirilmiştir. Sonuçların incelenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin olarak, belli parametreler ve değişkenler dikkate alınarak bir veri toplama aracı geliştirilmiş ve organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren resmi ve özel meslek liselerince (8 okul) doldurulmuştur. Okulların bir kısmının yeni açılmış olması nedeniyle, sadece 2014-2015 eğitim ve öğretim yılına ilişkin sonuçlar değerlendirilmiştir. Katılımcı görüşlerinin/önerilerinin alınması ve değerlendirilmesiyle ilgili olarak ise, bir görüş formu hazırlanarak katılımcıların yargıları/görüşleri alınmıştır. 2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla sonuçların, süreçlerin ve Katılımcı görüşlerinin analizi ve değerlendirilmesi neticesinde ulaşılan önemli sonuçların bazıları aşağıdaki gibi özetlenmiştir:

Bu çalışma Türkiye genelinde organize sanayi bölgelerinde 4 resmi ve 4 özel olmak üzere 8 meslek lisesinde yapılmıştır. En fazla yoğunluk elektrik ve elektronik teknolojisi alanında yaşanmıştır. Yönetici ve öğretmenlerin mezuniyet dereceleri çok büyük oranda lisans düzeyindedir. Özel meslek liselerinde görev yapan yöneticilerin büyük çoğunluğu Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullardan emekli olanlar arasından istihdam edilmiştir. İstihdam edilen öğretmenlerin çoğunluğu ise, özel

şirketlerden geçiş yapanlar grubunda yoğunlaşmış, önemli bir kısmı da ilk defa istihdam edilmiştir.

Özel okullarda ise öğrenci başına düşen harcama, personel-işletme-vb giderler nedeniyle oldukça yüksek seviyede gerçekleşmiş ve bu harcamanın çoğunluğunu öğrenci/veli/MEB katkısı oluşturmuştur. Öğrenci devamsızlık ortalaması ile sınıf tekrarı, okulu terk ve başka okullara geçiş oranı resmi okullarda özel okullara göre anlamlı bir fark göstererek, oldukça yüksek seviyede gerçekleşmiştir.

2015 yılı itibariyle, OSB meslek liselerinden mezun olan öğrencilerden herhangi bir yükseköğretim programına yerleşmeyenler değişik şekillerde istihdam edilmiştir. Bünyesinde endüstri meslek lisesi (EML) bulunan okulların tamamında son sınıf öğrencilerinin hepsi işletmelerde mesleki eğitim uygulaması kapsamında beceri eğitimlerini işletmelerde yapmışlardır.

Okul yönetimlerinden alınan geri bildirimlere göre; OSB’lerdeki mevcut okullar ile katma değeri yüksek alanlar/dallar sayıca yetersizdir ve okullar araştırma ve geliştirme (AR-GE) merkezi haline dönüşmemiştir. Özel okullarda okuyan öğrencilere devlet tarafından sağlanan maddi destek yeterli değildir ve verilerin yükünü yeterince azaltmamaktadır. OSB’lerin, dolayısıyla bu gölgedeki meslek liselerinin şehir merkezinden uzak olması, bu okulların başarılı öğrenciler tarafından tercih edilmemesi sonucunu doğurmaktadır. İşletmelerin çoğunluğu eğitime yatırım ve katkı konusunda arzu edilen çabayı göstermemektedirler. Özel öğretim kurumları standartlar yönergesinin 16’ncı maddesinde yer alan “Organize sanayi bölgelerinde açılacak mesleki ve teknik eğitim okullarının atölye ve laboratuvar uygulamaları, eğitim birimi bulunan işletmelerde yapılabilir” ibaresi, niteliksiz okulların açılmasına zemin hazırlama riski taşımaktadır.

ABSTRACT

INVESTIGATION ON EDUCATION AND EMPLOYMENT OF OFFICIAL AND SPECIAL PROFESSIONAL LOCALS IN ORGANIZED INDUSTRIAL ZONES

Mehmet DEMİRCİ

Masters Of Education Thesis

Education Of Scienses Head Department

Thesis Aduisor: Assist. Prof. Dr. Ertuğrul ORAL

2016, page : 72+XI

This work was carried out in order to reveal the effect of the vocational high schools opened in the organized industrial zones on the educational-employment relationship. The study was carried out in three channels; supervising the results, examining the processes and taking the participant's views / suggestions. With regard to the examination and evaluation of the results, a data collection tool was developed taking into account certain parameters and variables and filled in official and private vocational high schools (8 schools) operating in organized industrial areas. Due to the fact that some of the schools were newly opened, only the results for the academic year 2014-2015 were evaluated. Regarding the taking and evaluation of the participants' opinions / proposals, an opinion form was prepared and the judges / opinions of the participants were taken. Some of the important results achieved during the analysis and evaluation of results, processes and Participant's views in the academic year 2014-2015 are summarized as follows:

As of 2015, students graduated from OSB vocational high schools were employed in different forms not included in any higher education program. In the meantime, all of the senior high school students in industry with vocational high

school (EML) have conducted skills training in the scope of vocational training in enterprises.

According to the feedback received from school administrations; With the existing schools in the OIZs, the high value-added areas / branches are inadequate and the schools can not become a research and development (AR-GE) center. The financial support provided by the state to the students who study in private schools is not enough and does not reduce the burden of the data sufficiently. The fact that the OIZs and therefore the vocational high schools on these shadows are far from the city center results in the fact that these schools are not preferred by successful students. The majority of enterprises do not make the desired effort to invest and contribute to education. "The workshop and laboratory practices of the vocational and technical education schools to be opened in the organized industrial zones" can be carried out in the enterprises with the education unit "in the 16th article of the standards directive of the private education institutions and carry the risk of laying the foundation for opening unqualified schools

BÖLÜM I

GİRİŞ

Organize sanayi bölgeleri, çok sayıda sanayi tesisinin bir arada yer aldığı arazi parçalarıdır. Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da sanayi devrimi sırasında ve özellikle II. Dünya savaşını izleyen hızlı sanayileşme boyunca, organize sanayi bölgeleri uygulaması giderek artan bir önem kazanmış, sanayileşen diğer ülkeler de sanayinin yerleşimi ile ilgili bu modelden yararlanmışlardır. Bu uygulama, pek çok ülke tarafından benimsenip kullanılan bir sanayileşme yöntemi ve aracına dönüşmüş, gelişmekte olan ülkelerde düzenli şehirleşmeyi temin etmek ve bazı sanayi alanlarında faaliyette bulunan orta ve küçük işletmelerin daha sağlıklı gelişimini sağlamak, bir arada daha iyi üretim imkânları sunmak ve bu sanayilerin planlı ve programlı yerleşimini temin etmek için birer teşvik yolu olarak önem kazanmıştır.

Ekonomileri, çoğunlukla orta ve küçük işletmelere dayanan ülkelerin kalkınması, orta ve küçük işletmelerin geliştirilmesine ve teşvik edilmesine bağlıdır ki, organize sanayi bölgeleri, orta ve küçük ölçekteki işletmeler için önemli bir üretim iklimi hazırlamaktadır (Özdemir, 1992:2).

Organize sanayi bölgeleri, büyük ve orta nitelikli çeşitli sanayi tesislerinin önceden hazırlanan bir plana bağlı olarak sınırları belli bir arazi parçası üzerinde belirli bir düzen uyarınca kurulduğu sanayi merkezleridir (Damalı, 1974:3).

Organize sanayi bölgelerinin kurulmasına yol açan temel neden, mekân içinde her sanayi tesisinin birbirinden değişik yerlerde kurulması halinde gerekli altyapı ve tesisler ile bazı hizmetlerin sağlanmasının çok güç ve pahalı olması nedeniyle sanayi üretiminde maliyetlerin daha yüksek olmasıdır.

Sanayileşmenin meydana getirdiği düzensiz şehirleşmenin ve çevre kirliliğinin önlenmesi, çevreye duyarlı ortak altyapı ve arıtma tesisleri imkânları organize sanayi bölgesi uygulamalarıyla mümkün olmaktadır. Ayrıca, devlet desteği ve denetimi altında gerçekleşen organize sanayi bölgesi uygulamaları sanayilerin gelişmesine olanak sağlamakta ve böylece ülke ekonomisine katkıda bulunmaktadır (Altun, 2004:1).

Sanayi tesislerinin mekân içinde birbirine yakın yerlerde kurulması halinde bu güçlükler büyük ölçüde ortadan kaldırılabilmekte ve çeşitli şekillerde sağlanan

imkânlar ile maliyetler azalabilmektedir. Organize sanayi bölgelerinin ana gayesi olan ekonomik faydayı en yüksek düzeye çıkarmak için bu bölgelerin planlanması (personel ve istihdam durumu, yerleşimi, arazi seçimi, vb) sırasında çeşitli faktörlere dikkat edilmesi ve en uygun tercihlerin yapılması için her türlü verilerin çok iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu dönüşümün en önemli aygıtı; piyasanın taleplerine uygun eğitim vermeyi amaçlayan ve sektörle işbirliği esasına dayanan organize sanayi bölgesi meslek lisesidir.

Bu tez çalışmasında sanayi bölgelerinde hizmet veren özel ve resmi meslek liselerinin eğitim-istihdam açısından süreç ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde araştırmanın önemi, varsayımları ve sınırlılıkları açıklanmış, ikinci bölümünde kurumsal çerçeve ile ilgili araştırmalar (Türkiye’de organize sanayi bölgelerinin oluşum süreci ile organize sanayi bölgelerinde açılan meslek liselerine yönelik politika ve hedefler) belirtilmiş, üçüncü bölümde yöntem (araştırmanın önemi ,evren ve örneklem, veri toplama teknikleri, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması) açıklanmış, dördüncü bölümde organize sanayi bölgelerinde hizmet veren resmi ve özel meslek liselerinin sundukları hizmetlere ilişkin bulgular değerlendirilmiş, beşinci bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

1.1 PROBLEM

Araştırmanın problemi, Türkiye genelinde organize sanayi bölgelerinde açılan ve açılmakta olan Organize Sanayi Bölgesi Meslek Liselerinin (yeni adı ile Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri) ve Meslek Liselerinin eğitim ve istihdama katkısının olup olmadığının var ise bu katkının ne oranda gerçekleştiğini ortaya koymaktır.

1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI

İnceleme ve değerlendirmenin amacı; organize sanayi bölgelerindeki meslek liselerinin eğitim-istihdam ilişkisine etkisini ve katkısını verilerle açıklamaktır. Bu ana amaca yönelik olarak, aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır:

1. Organize sanayi bölgelerindeki resmi ve özel okullar süreç akışına uygun açılmış mıdır? Okullar ile alanlar ve dallar bölgenin ihtiyaçlarına göre, gelecek istihdam profillerine göre mi açılmıştır? Okulların ve alanların açılmasında ildeki/bölgedeki üniversitelerin etkisi var mıdır? Meslek liselerine paralel olarak meslek yüksek okulu ve/veya fakülte açılmış mıdır?
2. Okulların yönetici ve öğretmenlerinin eğitim düzeyi nedir? Özel okullarda hangi kaynaklardan yönetici ve öğretmen istihdamı yapılmıştır? Yönetici-öğretmen, yönetici-öğrenci ve öğretmen-öğrenci oranı nedir?
3. Yönetici ve öğretmenlerin ödül ve ceza dağılımları nasıldır? Cezaya neden olan fiil ve haller nerelerde yoğunlaşmıştır?
4. Öğretmenlerin alanı ve alanı dışındaki haftalık ders yükü ortalamaları ile grup olarak girilen derslerin haftalık ders yüküne oranı nedir?
5. Öğrenci başına kaç bilgisayar düşmektedir, resmi okullar ile özel okullar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Avrupa Birliği (AB) projelerine katılım durumu nedir, resmi okullar ile özel okullar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. Öğrenci başına düşen kamu eğitim harcaması nedir, resmi okullar ile özel okullar arasında fark var mıdır? Resmi okullarda okul aile birliği kaynaklarının kamu eğitim harcamasına katkısı nedir? Özel okullarda öğrencilerden alınan katkının devlet desteğine oranı nedir?
8. Öğrencilerin ortalama devamsızlıkları, sınıf tekrarı ve okuldan ayrılma (okulu terk) durumları nedir ve neden kaynaklanmaktadır? Resmi okullar ile özel okullar arasında bir fark var mıdır?
9. Öğrencilerin nakil ve geçiş durumları, özellikle 9'uncu sınıftan sonra gelen genel liselere geçiş oranı nedir? Resmi okullar ile özel okullar arasında fark var mıdır?
10. Ödül ve ceza alan öğrencilerin oranı nedir? Cezaya neden olan davranışlar hangi eylemlerde yoğunlaşmaktadır? Resmi okullar ile özel okullar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
11. Merkezi sınav sistemiyle öğrenci alan okullara yerleşen öğrencilerin (ortalama puanları ile en düşük ve en yüksek puanları) OYP'si nedir? Resmi okullar ile özel okullar arasında bir fark var mıdır?

12. Yüksek öğretim programlarına yerleşme durumu ile ulusal sınavlardaki (YGS ve LYS) başarı durumu nedir? Resmi okullar ile özel okullar arasında bir fark var mıdır?

13. Mezunların alanında ve alanı dışında istihdam durumu nedir? Resmi okullar ile özel okullar arasında anlamlı bir fark var mıdır? İstihdama yönelik projeler hazırlanmış mıdır, protokoller yapılmış mıdır? İstihdam olanaklarının öğrencilerin başarılarına ve davranışlarına etkisi var mıdır?

14. İşletmelerde mesleki eğitime katılan öğrenci sayısı ve oranı, mesleki eğitim yaptırılan işletme ve usta öğretici/eğitici personel sayısı, koordinatör öğretmen sayısı ve haftalık ortalama koordinatörlük saati nedir? Resmi okullar ile özel okullar arasında anlamlı bir fark var mıdır?

15. Eğitim verilen tüm alanlar bazında, işletmelerde eğitim birimi var mıdır?

16. Okulların atölye ve laboratuvar sayıları ve donanımları, öğretim programlarında ve modüllerde öngörülen kazanımlar açısından yeterli midir? Bulunduğu organize sanayi bölgesinin teknoloji düzeyi ile uyumlu mudur? Resmi okullar ile özel okullar arasında anlamlı bir fark var mıdır?

17. Öğrenciler, sosyal hizmetlerden (ulaşım/servis, yemek, dinlenme, eğlence, vb) ve sosyal güvenlik haklarından (sigorta, sağlık hizmeti, vb) faydalanabilmekte midir? İşletmelerde ve okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili gerekli tedbirler alınmakta mıdır?

18. Organize sanayi bölgelerinin öğrencilerin psiko-sosyal gelişimine etkisi nedir?

19. Organize sanayi bölgelerindeki meslek liselerinde okuyan öğrencilerin ve velilerinin beklentileri nelerdir? Bu beklentilerde, resmi okullar ile özel okullar arasında anlamlı bir fark var mıdır?

20. Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren özel meslek liselerinin, resmi kurumlardan (Milli Eğitim Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, üniversiteler, vb) beklentileri nelerdir ve bu beklentiler hangi düzeyde karşılanmaktadır?

1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Özellikle, organize sanayi bölgelerinde istihdam edilecek personelin eğitimi, işletmelerin etkin ve verimli çalışmasında en önemli araçlardan birisidir. Teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesiyle birlikte kullanılan makine ve teçhizatın karmaşık bir yapıya ulaşması, tüketici taleplerinin değişkenliği karşısında üretimin çeşitliliği ve bolluğu, yoğun rekabet şartları, çalışma şartlarındaki değişme, sanayi işletmelerinin bilgi, beceri ve niteliklerindeki değişim personel eğitiminin önemini arttıran etkenlerin başlıcalarıdır. Ülkelerin gelişme düzeylerini belirlemek için kullanılan ölçütlerin en önemlilerinden biri olan teknoloji düzeyindeki gelişmeler, beraberinde teknolojiyi üretecek, kullanacak ve yönetecek nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Artık, mesleki ve teknik eğitim hizmetlerinin, teknoloji düzeyindeki gelişmelere paralel olarak istihdam ihtiyaçlarına uygun, etkili, ekonomik ve verimli bir yapıya dönüştürülebilmesi ve bu dönüşümün sürekliliğinin sağlanabilmesi kaçınılmaz bir hal almıştır.

1.4 İNCELEMENİN VARSAYIMLARI VE SINIRLILIKLARI

İnceleme ve değerlendirme etkinliklerinde, sonuçlara ilişkin olarak 8 meslek lisesi müdürlüğünden alınan verilerin doğru olduğu varsayılmış ve inceleme-değerlendirme, yukarıda belirtilen kapsam ve alanla sınırlı tutulmuştur.

İnceleme ve değerlendirmenin kapsamı; organize sanayi bölgelerinde açılan özel ve resmi meslek liselerince sunulan hizmetler, alanını da; 2014-2015 eğitim-öğretim yılı itibariyle, Türkiye genelinde organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren dördü resmi ve dördü özel olmak üzere 8 meslek lisesi oluşturmaktadır.

Tez çalışmasının yasal dayanaklarını ise; Türkiye Cumhuriyeti anayasasının 42 'inci maddesi 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili diğer düzenlemelerde yer alan hükümlerinden oluşmaktadır.

BÖLÜM II

KURUMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 TÜRKİYE’DE ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ

19’uncu yüzyılın sonlarında sanayinin belirli bir plan dâhilinde yerleştirilmesi ve geliştirilmesinin önemine bağlı olarak dünyada ilk örneğinin İngiltere’de görüldüğü organize sanayi bölgesi (OSB) uygulamasına, 20’nci yüzyılın başlarında başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere diğer gelişmiş ülkelerce de başlanmıştır. İlk uygulamanın amacı, sanayicilerin altyapı arsa ihtiyaçlarının karşılanması yoluyla bu bölgeleri inşa eden özel firmaların kâr elde etmeleri olmuştur. İkinci dünya savaşıyla birlikte başlayan dönemde OSB’ler bir devlet yatırımı olarak uygulanmaya başlanmış ve az gelişmiş ülkelerde küçük ve orta ölçekli işletmelerin geliştirilmeleri amacıyla hizmet eder bir biçimde düzenlenmiştir.

Türkiye’de sanayileşme çabaları Cumhuriyetle birlikte yoğunluk kazanarak ekonomik kalkınmanın ve yeni kazanılan siyasi bağımsızlığın temeli olarak görülmüştür. İlk sanayileşme çabalarına müteakiben 1931 yılında uygulamaya konulan “I. Beş yıllık sanayi planı” çerçevesinde sanayi altyapısının oluşturulması çalışmalarına başlanmıştır. 1960 yılında başlayan planlı kalkınma döneminde ise sanayinin “lokomotif” sektör olduğu açıklıkla belirtilmiş, ekonomik dengenin kurulması, ekonomik ve toplumsal kalkınmanın birlikte gerçekleşmesi, belli bir hızda büyüme ve sanayileşmeye önem verilmesi gibi uzun vadeli hedefler belirlenmiştir. Belirlenen bu hedefler doğrultusunda OSB uygulamalarına, ilk olarak 1962 yılında Bursa’da bir OSB kurulmasıyla başlanmıştır. 1962 yılından başlayarak bugün gelinen noktada; 285 OSB hizmete sunulmuştur (01Eylül 2015, www.sanayi.gov.tr).

Türkiye’de organize sanayi bölgeleri; “sanayinin uygun görülen alanlarda yapılanmasını sağlamak, çarpık sanayileşme ve çevre sorunlarını önlemek, kentleşmeyi yönlendirmek, kaynakları rasyonel kullanmak, bilgi ve bilişim teknolojilerinden yararlanmak, sanayi türlerinin belirli bir plan dâhilinde yerleştirilmesi ve geliştirilmesi

amacıyla; sınırları tasdik edilmiş arazi parçalarının imar planlarındaki oranlar dâhilinde gerekli idari, sosyal ve teknik altyapı alanları ile küçük imalat ve tamirat, ticaret, eğitim ve sağlık alanları, teknoloji geliştirme bölgeleriyle donatılıp planlı bir şekilde ve belirli sistemler dâhilinde sanayi için tahsis edilmesiyle oluşturulan ve 4562 sayılı kanun hükümlerine göre işletilen mal ve hizmet üretim bölgeleri” olarak tanımlanmıştır

OSB, ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılımıyla oluşan yer seçimi komisyonunun yerinde yaptığı inceleme sonucunda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı onayı ile kurulur. OSB kurulması öngörülen yerde varsa sanayi odası, yoksa ticaret ve sanayi odası, o da yoksa ticaret odasından en az biri ile talepleri halinde il özel idaresi veya OSB'nin içinde bulunacağı il, ilçe veya belde belediyesinin, büyükşehirlerde ayrıca büyükşehir belediyesinin temsilcilerince imzalı ve valinin olumlu görüşünün muhtevi kuruluş protokolünün Bakanlıkça onaylanması ve sicile kaydı ile tüzel kişilik kazanır. İhtisas OSB'lerinde konuyla ilgili mesleki kuruluşlar ve teşekküllerin temsilcileri, talepleri halinde müteşebbis heyete dâhil edilirler OSB, müteşebbis heyetin başvurusu üzerine Bakanlıkça verilen kamu yararı kararı ve sınırları belirlenmiş yetki çerçevesinde kamulaştırma işlemleri yapabilen veya yaptırabilen bir özel hukuk tüzel kişiliğidir. Arazinin mülkiyetinin edinilmesinde yapılan masraflar ile arazi bedeli ödeme yükümlülüğü OSB tüzel kişiliğine aittir .OSB'nin organları; a) Müteşebbis heyet (işletme aşamasında genel kurul), b) Yönetim kurulu, c) Denetim kurulu ve d) Bölge müdürlüğüdür .

Türkiye’de organize sanayi bölgelerinin amaç ve hedefleri aşağıdaki gibidir :

- Sanayinin disipline edilmesi,
- Şehrin planlı gelişmesine katkıda bulunulması,
- Birbirini tamamlayıcı ve birbirinin yan ürününü teşvik eden sanayicilerin bir arada ve bir program dâhilinde üretim yapmalarıyla üretimde verimliliğin ve kâr artışının sağlanması,
- Sanayinin az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılması,
- Tarım alanlarının sanayide kullanılmasının disipline edilmesi,
- Sağlıklı, ucuz, güvenilir bir altyapı ve ortak sosyal tesisler kurulması,
- Müşterek arıtma tesisleriyle çevre kirliliğinin önlenmesi,
- Bölgelerin, devlet gözetiminde kendi organlarınca yönetiminin sağlanması.

Türkiye’de OSB’ler kalkınmada bir araç ve sanayi yatırımlarını özendirerek bir unsur olarak görülmüş ve nitelikten çok niceliğe önem atfedilmiştir. Bu da boş kalan sanayi parselleriyle yatırımcı açısından cazibeye sahip olmayan OSB’leri ortaya çıkarmıştır. Bu dezavantajlı durumu değiştirebilmek için devlet eliyle, OSB politikasının ayrılmaz bir parçası durumuna gelen teşvik tedbirleri uygulanmaya başlanmıştır. Son yıllarda bu konudaki en dikkat çekici örnek; “bazı illerde vergi ve sigorta primi teşvikleri uygulamak, enerji desteği sağlamak ve yatırımlara bedelsiz arsa ve arazi temin etmek suretiyle yatırımları ve istihdam imkânlarını arttırmak” amacıyla çıkarılan 5084 sayılı yatırımların ve istihdamın teşviki ile bazı kanunlarda değişiklik yapılması hakkında kanun’dur (5084 SK. Md/1).

Bu teşviklere rağmen, imalat sanayiinde teknoloji üretimindeki yetersizlik, modern teknoloji kullanımının hızlı yaygınlaşmaması, nitelikli işgücü noksanlığı, yüksek katma değerli ürünlerde sınırlı üretim kabiliyeti, yeni gelişen sektörlerde yeterince yatırım yapılamaması, tesislerin üretim ve yönetim yapılarında geliştirme ihtiyacı ve yatırımcıların bilgiye erişimindeki zorluklar OSB ihtiyacının yeterli düzeyde karşılanamaması ile kayıt dışılık ve ithalattan kaynaklanan haksız rekabet gibi hızlı gelişmeyi sınırlayan yapısal nitelikli sorunları devam etmiştir. Bu nedenle Dokuzuncu Kalkınma Planında ihtisas OSB’nin kurulmasına önem verilmesi hedeflenmiş, ekonomik büyümenin ve sosyal kalkınmanın istikrarlı bir yapıda sürdürülmesi, plan ve vizyonunun gerçekleşmesi yolunda aşağıda yer alan stratejik amaçlar, gelişme eksenleri olarak belirlenmiştir (DPT, 2007):

- Rekabet gücünün artırılması,
- İstihdamın artırılması,
- Beşeri gelişme ve sosyal dayanışmanın güçlendirilmesi,
- Bölgesel gelişmenin sağlanması ve kamu hizmetlerinde kalitenin ve etkinliğin artırılması.

Dokuzuncu Kalkınma Planında yer alan bu amaç ve hedeflere yönelik olarak yıllık programlarda, işletmelerin rekabet gücünün artırılmasında başarılı bir yöntem olarak kümelenme yaklaşımının son yıllarda oldukça yaygınlaştığı, Türkiye’de başta Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) olmak üzere kümelenme potansiyeli taşıyan oluşumlar bulunmakla beraber, bunların gerçekleştirilerek rekabetçi kümelerle dönüştürülmesi ve yeni rekabetçi kümeler oluşturulması gerektiği, bu amaçla, ulusal bir kümelenme stratejisi geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu, üretimin talebi karşılayamaması nedeniyle sektör giderek ithalata

bağımlı hale geldiği, ihtisas organize sanayi bölgelerinin yatırıma açılması ve sektörel kümelenme modelinin desteklenmesi durumunda sektörün çevre sorununun çözülmesi yanında, rekabetçi şartlarda yatırım yeri de sağlanmış olacağı belirtilerek, tedbir olarak organize sanayi bölgelerine büyük fabrika ve limanlara özel sektör katkısı ile bağlantılı hatları yapılacağı hedeflenmiştir (DPT, 2010/2011 ve Kalkınma Bakanlığı, 2012a/2013).

Bununla birlikte, 2013-2015 orta vadeli programda, imalat sanayiinde rekabet gücünü arttırmak ve dünya ihracatından daha fazla pay almak üzere yüksek katma değerli mal üretimini artırarak yapısal dönüşümün hızlandırılması temel amacı altında, işletmelerin daha etkin faaliyet sürdürmelerinin sağlanabilmesi amacıyla başta organize sanayi bölgeleri olmak üzere sanayi ve teknoloji bölgesi uygulamalarının geliştirilerek etkinliklerin artırılması hedeflenmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2012b:46-47).

Teşvik tedbirleri, gerek kamu yatırımlarında gerekse özel kesim yatırımlarında değişik amaçların gerçekleşmesine katkı sağlar. Teşvikten beklenen yararlar; ekonomik kalkınmayı sağlama, istihdamın artırılması, sanayileştirmeyi arttırmak, maliyeti azaltmak ve bölgesel dengesizliklerin azaltılması şeklinde gruplandırılabilir.

Hızla artan nüfusa istihdam sağlanması yatırımların artırılmasına bağlıdır. Teşvik tedbirleri uygulaması ile daha fazla istihdam imkânı sağlayan, emek yoğun yatırım projelerinin hayata geçirilmesi mümkün olabilmektedir. Ayrıca, ihtiyaç duyulan nitelikte eleman yetiştirilmesine yönelik teşvikler ve tedbirler istihdamın değişkenliği ve sürekliliği açısından önem arz etmektedir. Kalkınma plan ve programlarında OSB'ler esas olarak, bölgesel dengesizliği ortadan kaldırma, planlı bir şekilde kentleşme ve Çevre sorunlarının çözümü için oluşturulmuştur.

Özellikle organize sanayi bölgelerinin kentlere getireceği hareketlilik ve yaratacağı istihdam ekonomi üzerinde olumlu etkilere neden olacaktır. Organize Sanayi Bölgeleri ile sanayi yatırımları bölgelere çekilerek, sanayi tesisleri için gerekli arazi spekülatif hareketlere imkan verilmeden devletin denetimi de gerçekleştirilecektir. Ayrıca sanayinin çevrede yol açtığı tüm olumsuzlukları önlemek, altyapı hizmetlerinden düşük maliyetle faydalanmak bakımından da OSB'ler büyük imkanlar sunmaktadır. Yatırımcılar için olmazsa olmaz koşulunu sağlayan ucuz arsa, hazır altyapı, ulaşım ve haberleşme imkanlarının sağlandığı teşviklerle birlikte sanayinin gelişimi, çevreyle uyumu, kentin ve kent de

yaşayanların ekonomik ve fiziki yaşam koşulları da düzenlenmiş olmaktadır.

2.2 ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ MESLEK LİSELERİ POLİTİKA VE HEDEFLER

Mesleki ve teknik eğitim, bireyin hayatını kazanması için belirli bir meslek alanına ilişkin bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazandıran ve bireyin kabiliyetlerini çeşitli yönleriyle geliştiren eğitim sürecidir. Endüstri devrimi beraberinde, mesleki ve teknik eğitimi doğrudan etkileyen birçok değişiklikler getirilmiştir. Endüstri devrimi ile bireylerin yaşam anlayışı, çalışma ortam ve şartları değişmiş, beklentiler artmıştır. Buna bağlı olarak, iş ve istihdam yapısı ile istihdam için aranan yetkinlik ve beceriler değişmiş, daha kapsamlı ve ileri düzeyde örgütlenmiş bir mesleki ve teknik eğitim sisteminin gelişmesine neden olmuştur. Çağımızda mesleki ve teknik eğitim sistemi, çeşitli ülkelere demografik faktör, sanayi yapısı, hizmet sektörü, devletin yönetim şekli, finansman olanakları, gelenekler ve tarih evrimi gibi birçok değişime bağlı olarak çeşitli sistemlerle yürütülmektedir. Bu çeşitliliği, aşağıda açıklandığı gibi, üç ana grupta toplamak mümkündür (Eyeberdiyev, 2004:2-4):

1. *Piyasaya dayalı eğitim modeli: Bu modelde mesleki ve teknik eğitim, işletmeler ve özel eğitim kurumlarınca sağlanmakta ve hükümet rolü çok az olmaktadır. Devletin temel fonksiyonu bireye temel eğitimi vermek, sanayinin görevi ise bireye mesleki eğitim sağlamaktır.*
2. *Okula dayalı eğitim modeli: Çıraklık eğitiminin beklenen ve istenilen sonucu vermemesi zamanla meslek elemanlarının okullarda yetiştirilmesi düşüncesini doğurmuştur. Bu sistemde mesleki eğitim de genel eğitim sisteminin içinde yer almaktadır. Eğer pratik eğitim söz konusu ise okul bünyesinde verilmesi sağlanmakta ve eğitim giderleri tamamen devlet tarafından karşılanmaktadır. Mesleki eğitim alan öğrencilerin diğer öğrencilerden bir farkı olmamasıyla beraber bu öğrenciler artık sanayinin ücretli çalışanları değildir.*
3. *İşbirliğine dayalı eğitim modeli: Bu modelde meslek standartları devlet, işveren, işçi kuruluşları tarafından hazırlanmakta ve bu standartlara göre mesleki eğitim hükümet ve işletmelerle işbirliği içinde yürütülmektedir. Bu sistemde öğrenciye okulda teorik eğitim verilmekte, işletmede ise öngörülen beceriler kazandırılmaktadır.*

Türk mesleki ve teknik eğitim sistem daha çok okula dayalı eğitim modeli ağırlıklı olup, belli dönemlerde değişik proje ve uygulamalarla işbirliğine dayalı eğitim modeline dönüşme girişimleri olmasına rağmen, bu girişimler geniş kapsamlı olamamış ve mesleki ve teknik eğitim alanının tamamına yayılamamıştır. Ancak, son yıllarda, sektörün ihtiyaç duyduğu niteliklerde eleman yetiştirilmesini sağlamak amacıyla, plan ve program hedeflerine bağlı olarak, organize sanayi bölgelerinde meslek liselerinin (özel ve resmi) açılması ve özellikle özel meslek liselerinin yaygınlaşması önem kazanan bir gelişme olmuştur.

Organize sanayi bölgelerinde meslek lisesi açılmasıyla ilgili olarak, 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planında; ekonominin ihtiyaç duyduğu alanlara ara eleman temininde zorluk yaşanmasına rağmen, mesleki eğitim mezunlarının işsizlik oranının 2000 yılında yüzde 10,9'dan 2005 yılında yüzde 13,3'e yükseldiği, bu durumun bilişsel yetenekleri yüksek öğrencilerin mesleki eğitimi tercih etmemesi, mesleki eğitim sisteminin işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olmaması, mevcut mesleki eğitim programlarının ilgili tüm taraflarla işbirliği içinde güncellenmemesi, donanım eksikliği ve nitelikli eğitim personelinin yetersiz olması gibi nedenlerden kaynaklandığı vurgulanmıştır. Bu tespitlerden hareketle, ekonominin ara eleman ihtiyacını karşılamak için mesleki eğitim faaliyetlerinin kümeleşme ortamı oluşturan OSB'lerde ilgili hizmet kurumları ve özel sektörle etkili işbirliği içinde yaygınlaşmasını sağlayan mekanizmaların güçlendirilmesi hedeflenmiştir .

Kalkınma planındaki bu hedefe bağlı olarak, orta vadeli ve yıllık programlarda, eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması ve işgücü piyasasında talep edilen nitelik ve nicelikte insan gücünün yetiştirilmesi temel amacı çerçevesinde; iş dünyasının talep ettiği nitelikli işgücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyumun hayat boyu öğrenme perspektifinde girişimcilik kültürünün benimsenmesi ile temel beceri ve yetkinliklerin kazandırılması yoluyla güçlendirilmesi, mesleki eğitimin payının ve kalitesinin artırılması, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımının sağlanması için düzenlemeler yapılması, Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programlarının ulusal meslek standartlarına göre güncellenmesi ve uyumlaştırılması hedeflenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığının 2010-2014 Stratejik Planında, “mesleki eğitim-istihdam bütünlüğünün sağlanmasına katkıda bulunmak” Bakanlığın misyonu arasında sayılmış ve mesleki ve teknik eğitimle ilgili olarak, OSB meslek liseleriyle bağlantılı, aşağıdaki stratejik amaçlar, politika ve stratejilere yer verilmiştir (MEB/SGB, 1 Ekim 2013):

Stratejik Amaç: Küresel rekabette sektörlerin gücünü arttırmak ve daha nitelikli insan gücünü yetiştirmek amacıyla; sektörle işbirliği gelişmiş, esnek ve modüler program çeşitliliğine sahip, teknolojik altyapısı güçlü ve daha çok talep edilen bir mesleki eğitim yapısına ulaşmak.

Bu stratejik amaca ulaşmak için stratejik hedefler:

Stratejik Hedef 1: Sektörlerle işbirliği içerisinde, ihtiyaç duyulan niteliklere sahip işgücünü yetiştirmek ve mezunları istihdama hazırlamak.

Stratejik Hedef 2: İşgücü piyasasının ihtiyaçlarına bağlı olarak ortaya çıkan yeni alan ve dalların öğretim programlarını esnek ve yeterliliklere dayalı modüler yapıda hazırlamak ve mevcut modüler öğretim programlarını gelişmelere bağlı olarak revize etmek.

Politika ve Stratejiler:

- Mesleki eğitime ilgiyi arttırmak için kurumsal ve sektörel alandaki mevcut fırsatların ve güçlü yönlerin tanıtımı, eğitim kurumlarındaki program çeşitliliğinin sektördeki gelişmelere paralel olarak birlikte değerlendirilmesi bir politika olarak benimsenmiştir.
- Odalar, meslek kuruluşları ile işçi ve işveren kuruluşlarının mesleki teknik eğitimde daha fazla öncelik almaları sağlanarak özel sektör tarafından verilen uygulamalı eğitimi teşvik etmeleri ve destek olmaları sağlanacaktır.
- Özel sektörün işletmelerinde eğitim birimi kurması teşvik edilecektir. Özel sektör, meslek kuruluşları ile işçi ve işveren kuruluşlarının meslek eğitimi vermeleri özendirilecektir.
- Özel sektörün işgücü piyasasında ihtiyaç duyulan alanlarda işgücü yetiştirmesi özendirilecektir. Eğitim verilebilmesi için gerekli olan bürokratik işlemler basitleştirilecek ve eğitim sonunda verilen sertifikaların işgücü piyasasında geçerli olması sağlanacaktır.

- Meslek kuruluşları ve vakıfların eğitim kapasitesi oluşturma çabaları desteklenecektir. Özellikle meslek kuruluşlarının ve işletmelerin kendi alanlarında nitelikli işgücü yetiştirme ve geliştirme çabaları için yapacakları mesleki eğitime yönelik yatırımlar teşvik edilecektir.

Bununla birlikte, 61. Hükümet Programında; sanayinin insan kaynağı ve kapasitesini güçlendirmek amacıyla özel sektörün organize sanayi bölgelerinde mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları açmasının destekleneceği net bir hedef olarak yer almıştır (Başbakanlık, 01 Ekim 2013).

Bu hedefler doğrultusunda, Özel Eğitim Kurumları Kanununun, mali hükümleri düzenlenen 12'nci maddesine, “Bu kanun kapsamında organize sanayi bölgelerinde açılan mesleki ve teknik eğitim okullarında öğrenim gören her bir öğrenci için, 2014-2015 eğitim ve öğretim yılından başlamak üzere, resmî okullarda öğrenim gören bir öğrencinin okul türüne göre Devlete maliyetinin bir buçuk katını geçmemek üzere, her eğitim öğretim yılı itibarıyla Maliye Bakanlığı ile Bakanlık tarafından müştereken belirlenen tutarda, Bakanlık bütçesine bu amaçla konulan ödenekten eğitim ve öğretim desteği yapılabilir” şeklinde bir fıkra eklenerek, bu yöndeki hedefler yasal bir zemine oturtulmuş ve uygulama kabiliyeti kazanmıştır. Nitekim bu düzenlemeden sonra, OSB'ler kendi ihtisas alanları ile ilgili meslek liselerini kurma ve kendi ihtiyaçları olan alanlarda kalifiye eleman yetiştirme imkânına kavuşmuş ve OSB'lerde fiilen özel meslek liseleri açılmaya başlamıştır.

Bu gelişmelerin devamında, “İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem Planı”nda yer alan iş piyasasının ihtiyaçlarına uygun mesleki ve teknik eğitimin verilmesi, eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi, aktif işgücü piyasası politikalarının etkin olarak uygulanması, mesleksizlik sorununun giderilerek işgücünün istihdam edilebilirliğinin artırılması hususlarına binaen, bazı OSB'lerde bulunan mesleki eğitim okullarının/kurumlarının kapasitelerinin geliştirilmesi ve/veya yeni özel veya resmi meslek liselerinin kurulmasının hızla yaygınlaştırılması hususunda usul ve esaslar ile tarafların yükümlülüklerini belirlemek amacıyla Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve ilgili OSB Yönetim Kurulu Başkanlıklarını kapsayan işbirliği protokolü düzenlenmiştir (BSTB, 2012/Md.3-4).

Bu protokolde tarafların yükümlülükleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir (BSTB,2012/Md.6):

Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının (BTSB'nin) yükümlülükleri:

1. OSB'lerce belirlenen ve Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlükleri kanalıyla ulaştırılan sektörel bazda belirlenmiş nitelikli eleman ihtiyacı ile mesleki gelişim için ihtiyaç duyulan eğitim programlarına ait bilgilerin takip edilerek değerlendirilmesi,
2. OSB'lere ait mevcut istihdam, üretime geçen tesis sayısı ve sektörel dağılım bilgilerinin takip edilmesi,
3. Mevcut istihdam durumuna göre mesleki eğitim okulu/kurumu uygulaması yapılacak OSB'lerin belirlenmesi ve MEB ile koordinasyonunun sağlanması,
4. 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununa göre her bir öğrenci için katkı verile özel mesleki ve teknik eğitim okulları açılmasının teşvik edilmesi, OSB yönetimlerinin iş bu protokol konuları ile ilgili bilgilendirilmesi,
5. OSB'ler tarafından bölgelerinde işbirliği içerisinde açılması planlanan mesleki eğitim okulunun/kurumunun fiziki mekân düzenlemelerine ilişkin imkânları ölçüsünde sağlanabilecek arsa, inşaat, finansman vb. her türlü katkının, bu okulların/kurumların tesis edilmesinden önce yerelde düzenlenecek üçlü (BSTB ve MEB İl Müdürlükleri ile OSB'ler arasındaki) protokole esas olmak üzere tespit edilmesi,
6. Yukarıda belirtilen bilgiler ile gerek duyulacak diğer bilgilerin düzenli aralıklarla muhataplarla paylaşılması.

Milli Eğitim Bakanlığının (MEB'in) yükümlülükleri:

1. OSB Yönetimleri ile İşbirliği İçerisinde Açılacak Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları/Kurumları Bakımından:
 - a. Açılacak mesleki eğitim okul/kurum türlerinin OSB'lerin ihtiyaçları doğrultusunda belirlenmesi,
 - b. Mesleki eğitim okul/kurum yönetimlerinin ağırlıklı olarak OSB yöneticileri ve sanayicilerden oluşmasını sağlamak,
 - c. Okullarda ihtiyaç duyulan yönetici, öğretmen ve diğer personelin atamasının/görevlendirilmesinin OSB'ye ait mesleki eğitim okul/kurum yönetiminin de görüşü alınarak yapılması,

- d. Okullarda açılacak olan alan/dal programlarının, OSB'lerin mevcut durumlarına (sektörel nitelikli eleman ihtiyacına) göre ve OSB yönetiminin görüşleri de alınarak, mesleki eğitim okul/kurum yönetimleri ile birlikte belirlenmesi,
- e. Belirlenen alan/dal programlarının hazırlanması ve onaylanması,
- f. Kurulacak mesleki eğitim okullarındaki/kurumlarındaki atölye, laboratuvar, vb. uygulamaya yönelik mekân ihtiyacının belirlenmesi,
- g. Mesleki eğitim okullarına/kurumlarına alınacak öğrencilerin seçiminin, OSB'ye ait mesleki eğitim okul/kurum yönetimlerinin de görüşü alınarak mevzuata uygun şekilde yapılmasının sağlanması,
- h. İşletmelerde eğitim alacak öğrenciler ve buralarda eğitim verecek öğretmenlerle ilgili gerekli onayın alınması,
- i. Okulların/kurumların öğretmenlerine mesleki gelişim konusunda kurslar verilmesi/MEB hizmetçi faaliyetlerine dâhil edilmesi,
- j. Okulların/kurumların öğretmen ve öğrencilerinin ulusal/uluslar arası fon kullanılan mesleki ve teknik eğitim konulu projelere katılımına öncelik verilmesi.

2. OSB Yönetimleri Tarafından Açılacak Özel Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları Bakımından:

- a. OSB yönetimleri tarafından özel mesleki ve teknik eğitim okulu açılmasının teşvik edilmesi ve destek olunması,
- b. OSB yönetimleri tarafından açılan özel mesleki ve teknik eğitim okullarına ait iş ve işlemlerin yürütülmesi,
- c. OSB'lerde açılan mesleki ve teknik eğitim okullarında öğrenim gören öğrencilerden öğretim yılı sonunda başarılı olan her bir öğrenci için, 5580 sayılı Özel Eğitim Kurumları Kanununun 12. maddesinin ilgili fıkrası gereğince yapılacak eğitim ve öğretim desteğinin sağlanması için gerekli işlemlerin yapılması,
- d. Açılan özel okullara Milli Eğitim Bakanlığının mesleki ve teknik eğitim alanında var olan deneyim, birikim ve kazanımlarının aktarılması,
- e. Özel okulların yönetim ve işletilmesine, atölye ve laboratuvar kurulmasına ilişkin OSB yönetimlerine eğitim, bilgilendirme ve danışmanlık yapılması,

f. MEB'e bağlı okullarla özel mesleki ve teknik eğitim okullarının ortak proje ve araştırma konularında işbirliklerinin teşvik edilmesi.

Müşterek Yüklümlüklükler:

1. Yerelden (OSB'ler ile Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlükleri) gelen bilgiler doğrultusunda, işbirliği içerisinde veya özel mesleki eğitim okulu/kurumu açılması gereken OSB'lere ilişkin tanıtım, bilgilendirme ve yaygınlaştırma çalışmalarının yürütülmesi,
2. OSB'lere açılması planlanan okulların/kurumların uygunluğunu tespit etmek amacıyla oluşturulacak çalışma gruplarınca mahallinde inceleme yapılması,
3. Protokolün uygulanması ile ilgili olarak belirlenecek düzenli aralıklarla izleme ve değerlendirme çalışmalarının yapılması,
4. Protokolün daha sağlıklı yürüyebilmesi için mevzuat değişikliği yapılmasının gerektiği durumlarda ihtiyaç duyulan değişikliklerin yapılması.

Plan ve program hedefleri ile söz konusu bu protokol doğrultusunda OSB meslek liseleri açılmaya devam etmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 ARAŞTIRMA MODELİ

İnceleme; sonuçların denetimi, süreçlerin incelenmesi ve Katılımcı görüşlerinin/önerilerinin alınması olarak 3 kanallı olarak kurgulanmıştır. Okulların/alanların açılma sürecine ilişkin iş akışı oluşturularak okul yönetimlerince doldurulması sağlanmıştır. Model olarak betimleme metodu kullanılmıştır.

Sonuçların incelenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin olarak, belirli parametreler ve değişkenler dikkate alınarak bir veri toplama aracı (27 tabloluk) geliştirilmiş ve organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren resmi ve özel meslek liselerine gönderilerek doldurulması sağlanmıştır. Okulların bir kısmının yeni açılmış olması nedeniyle, sadece 2014-2015 eğitim ve öğretim yılına ilişkin sonuçlar değerlendirilmiştir.

Süreçlerin incelenmesine ilişkin olarak, okulların ve alanların açılış süreci, mevzuatca belirlenen süreç akışlarına ve ilkelere göre, okul yönetimlerince yapılmıştır (EK-1, EK-2).

3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM

İnceleme ve değerlendirmenin evrenini 2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibariyle, Türkiye genelinde 7 ilde (Ankara, Antalya, Kayseri, Kocaeli, Manisa, Mersin ve Tekirdağ) organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren 8 (4 resmi ve 4 özel) meslek lisesi oluşturmaktadır. Sonuçlara ilişkin olarak ulaşılabilirlik dikkate alınarak örneklem seçme yoluna gidilmiş ve evrenin tamamı çalışma alanı olarak kabul edilmemiştir. Katılımcı görüşlerinin alınmasına ilişkin olarak ise, evrenin tamamından (belirlenen illerden ve belirlenen okullardan) temsil etme ve ulaşılabilme durumuna göre her türden belli oranlarda denek seçilmiştir.

3.3 VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

İnceleme ve değerlendirmenin kuramsal boyutuyla plan ve program hedefleri literatür, hukuksal düzenlemeler ve kaynak (plan ve program) taramasıyla oluşturulmuştur. Araştırmacı veri toplama tekniği olarak 25 soruluk bilgi formu, ayrıca (katılımcıların kişisel özelliklerinin yer alacağı birinci bölüm, araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanan anket maddelerinin bulunacağı ikinci bölüm ve katılımcıların farklı görüşlerini belirtebilecekleri üçüncü bölüm olmak üzere) üç bölümden oluşan görüş formundan yararlanmıştır.

Katılımcı görüşlerinin/önerilerinin alınması ve değerlendirilmesi ile ilgili olarak ise bir görüş formu hazırlanarak 7 ilde toplam 1089 Katılımcının yargıları/görüşleri alınmıştır (EK-3). Katılımcıların yargılara verdiği cevaplar en fazla 1089, en az 1043 olmuştur.

3.4 VERİLERİN YORUMLANMASI

Anket sonuçlarının analiz edilmesi için bilgisayarda SPSS istatistik programından yararlanılmıştır. Veri toplama amacıyla alınan veriler ve görüş formuyla alınan görüşler, uygun istatistiksel teknikler kullanılarak analiz edilmiş ve bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. Eksik olan veya yanlış olduğu kanaatine ulaşılan veriler, ortalamayı değiştirmeyecek şekilde yeniden belirlenerek kullanılmıştır. Tutum düzeyleri beşi Likert tipinde “Kesinlikle Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Hiç Katılmıyorum” seçeneğinden başlamak üzere 1”den 5” e doğru puanlanmıştır. Araştırma ölçeği değerlendirme eşikleri aşağıdaki aralıklardır.

Eşik Değer	Görüş
1.00-1.80	Hiç Katılmıyorum
1.81-2.60	Katılmıyorum
2.61-3.40	Kararsızım
3.41-4.20	Katılıyorum
4.21-5.00	Kesinlikle Katılıyorum

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bulguların analiz ve değerlendirilmesine esas olmak üzere, 2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren bu tez çalışmasında örneklem evreni olarak kullanılan 8 meslek lisesinin okul türlerine göre öğrenci dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. OSB Meslek Lisesi Öğrenci Sayıları (2014-2015)

OKULLAR	EML			TL			AML			ATL			TOPLAM		
	Kız	Erkek	Toplam	Kız	Erkek	Toplam	Kız	Erkek	Toplam	Kız	Erkek	Toplam	Kız	Erkek	Toplam
Antalya Döşemealtı OSBTeknik ve EML	3	390	413	2	38	40	8	163	171	123	163	286	156	754	910
Kayseri Melikgazi OSB METEM	8	179	187										8	179	187
Kocaeli Çayırova GOSB-TADIM Jale Yücel Teknik ve EML	81	312	393	9	21	30	46	7	53	35	44	79	171	384	555
Mersin Akdeniz Tarsus OSB Teknik ve EML	60	160	220										60	160	220
Ankara Özel Ankara Sanayi Odası ATL										13	59	72	13	59	72
Kocaeli Özel Enka Teknik ve EML										142	243	385	142	243	385
Özel Manisa OSB AML ve ATL							25	233	258	20	369	389	45	602	647
Tekirdağ Özel Çerkezköy OSB ATL										20	65	85	20	65	85
TOPLAM	172	1041	1213	11	59	70	79	403	482	353	943	1296	615	2446	3061

Tablo 1 de görüldüğü gibi, 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında, OSB’lerde faaliyet gösteren 8 meslek lisesinde, büyük çoğunluğu erkeklerden oluşan toplam 3061 öğrenci eğitim görmüştür. Okul türleri açısından değerlendirildiğinde, en fazla öğrencinin Anadolu teknik liselerinde (ATL), en az öğrencinin de teknik liselerde (TL) olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin dağılımı devam ettiği alanlara göre kıyaslandığında, en fazla yoğunluk 577 öğrenciyle elektrik-elektronik teknolojisi ve 230 öğrenciyle makine teknolojisi alanlarında, en az öğrenci yoğunluk da 19 öğrenciyle inşaat teknolojisi ve 21 öğrenciyle plastik teknolojisi alanlarında yaşanmıştır.

4.1 OSB MESLEK LİSELERİNİN VE ALANLARIN/DALLARIN AÇILIŞ SÜRECİNE İLİŞKİN BULGULAR

Okulların açılış süreciyle ilgili olarak, Bakanlıkça belirlenen süreç akışına ve ilkelere göre okul yönetimlerince yapılan inceleme bulguları resmi ve özel değişkenine göre değerlendirildiğinde, resmi okullarda işgücü ihtiyaç analizlerinin yapılması, “İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulunun” kararının alınması, yeterli sayıda öğrenci bulunması, yatırım programına alınması teklif edilen eğitim kurumu için tahsis edilen arsanın gerekli şartları taşıması, il eğitim denetmenleri tarafından gerekli incelemenin yapılması, tekliflerin en geç Mayıs ayı sonuna kadar Bakanlığa gönderilmesi, teknik lise/endüstri meslek lisesi/Anadolu teknik lisesi/Anadolu meslek lisesi programlarının açılabilmesi için gerekli şartların oluşması şeklindeki işlem basamaklarının tamamen gerçekleştiği, ancak yatırım programlarında bulunan projelerin tamamlanmış olması, özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar için bina girişlerinde rampaların olması ve özel tuvaletinin bulunması, mesleki ve teknik eğitim merkezlerinin (METEM) açılabilmesi için gerekli şartların oluşması şeklinde işlem basamaklarının gerçekleşmediği veya kısmen gerçekleştiği, özel okullarda ise; tüm işlem basamaklarının tamamen gerçekleştiği anlaşılmıştır.

Öte yandan, konuyla ilgili görüşüne başvurulmuş 1089 Katılımcının “Organize sanayi bölgelerindeki okullar (meslek liseleri) bölgenin ihtiyaçlarına göre, gelecek istihdam profilleri belirlenerek açılmıştır.” yargısına katılma oranları Tablo 2’deki gibi dağılım göstermiştir.

Tablo 2. Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinin Bölgenin İhtiyaçlarına Göre, Gelecek İstihdam Profilleri Belirlenerek Açıldığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.

Örneklem Grubu	<i>n</i>	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	<i>ss</i>
Öğrenci	522	1,00	5,00	3,93	0,939
Veli	319	2,00	5,00	4,31	0,533
Öğretmen-Yönetici	248	2,00	5,00	4,38	0,550
Toplam	1089	1,00	5,00	4,15	0,785

Tablo 2 görüldüğü üzere “Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinin Bölgenin İhtiyaçlarına Göre, Gelecek İstihdam Profilleri Belirlenerek Açıldığı” yorumunun ortalaması 4,15 ,Standart Sapması 0.785, alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir.

Alanların/dalların açılış süreciyle ilgili olarak, belirlenen süreç akışına ve ilkelere göre okul yönetimlerince yapılan inceleme bulguları resmi ve özel değişkenine göre değerlendirildiğinde, resmi okullarda işgücü ihtiyaç analizlerinin yapılması, alan ve dal ihtiyaçlarının belirlenmesi, alan/dal tekliflerinde vaziyet planı ve kat planı makine-teçhizat listesi ve raporun sunulması şeklindeki işlem basamaklarının, özel okullarda da; alanların kullanılma amaçlarına uygun olarak tespit edilmesi aşamasının tamamen gerçekleştiği anlaşılmıştır.

Tablo 3 görüldüğü üzere “ Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren okulların (meslek liseleri) alan ve dalları bölgenin ihtiyaçlarına göre, gelecek istihdam profilleri belirlenerek açılmıştır” yorumunun ortalaması 4,15 ,Standart Sapması 0.779, alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir.

Tablo 3. Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinin Alanlarının/Dallarının Bölgenin İhtiyaçlarına göre, Gelecek İstihdam Profilleri Belirlenerek Açıldığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.

Örneklem Grubu	<i>n</i>	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	SS
Öğrenci	450	1,00	5,00	4,08	0,936
Veli	405	2,00	5,00	4,12	0,660
Öğretmen-Yönetici	231	2,00	5,00	4,35	0,583
Toplam	1086	1,00	5,00	4,15	0,779

“Organize sanayi bölgelerindeki meslek liselerinin ve alanların açılmasında ildeki/bölgedeki üniversitelerin etkisinin olup olmadığına yönelik olarak” 1071 katılımcının görüşüne başvurulmuştur. Tablo 4’de gösterildiği gibi yorumunun ortalaması 3,60 ,Standart Sapması 1,043, alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir.

Tablo 4. Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinin ve Alanlarının/Dallarının Açılmasında İldeki/Bölgedeki Üniversitelerin Etkisinin Olduğu Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.

Örneklem Grubu	<i>n</i>	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	SS
Öğrenci	255	1,00	5,00	3,25	1,144
Veli	561	1,00	5,00	3,59	1,020
Öğretmen-Yönetici	255	1,00	5,00	3,98	0,851
Toplam	1071	1,00	5,00	3,60	1,043

“OSB meslek liselerinin bulunduğu bölgelerde fakülte ve meslek yüksekokullarında (yükseköğretim kademesinde) alanların devamına uygun bölümlerin olduğu/açıldığı” konusunda görüşüne başvurulmuş 1065 katılımcının bu yargıya katılma oranları Tablo 5’te gösterilmiştir. Yorumunun ortalaması 3,90 ,Standart Sapması 0,928 , alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir.

Tablo 5. Organize Sanayi Bölgesindeki Meslek Liselerinin Bulunduğu Bölgelerdeki Fakülte ve Meslek Yüksekokullarında Alanlarının Devamına Uygun Bölümlerin Açıldığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı.

Örneklem Grubu	<i>n</i>	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	<i>ss</i>
Öğrenci	282	1,00	5,00	4,13	0,928
Veli	515	1,00	5,00	3,78	0,941
Öğretmen-Yönetici	268	1,00	5,00	3,90	0,859
Toplam	1065	1,00	5,00	3,90	0,928

Yukarıda analiz edildiği üzere, OSB’lerdeki okullar ile alanlar/dallar daha büyük oranda bölgenin ihtiyaçlarına göre ve süreç akışına uygun açılmıştır. Ancak, okulların ve alanların açılmasında ildeki/bölgedeki üniversitelerin etkisi çok fazla olmamıştır. Ayrıca, resmi okulların açılma sürecinde, “yatırım programlarında bulunan projelerin tamamlanmış olması”, “özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar için bina girişlerinde rampaların olması ve özel tuvaletinin bulunması”, “mesleki ve teknik eğitim merkezlerinin (METEM) açılabilmesi için gerekli şartların oluşması” şeklindeki işlem basamaklarında/aşamalarında aksamalar yaşanmıştır.

4.2 OSB MESLEK LİSELERİ YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN PROFİLİNE İLİŞKİN BULGULAR

2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibariyle, OSB’lerde faaliyet gösteren meslek liselerinin yönetici ve öğretmen sayıları (kadrolu-görevlendirme-ücretli değişkenlerine göre) ile öğrenci mevcuduna oranları Tablo 6’de gösterilmiştir.

Tablo 6. OSB Meslek Liseleri Yönetici ve Öğretmen Durumu (2014-2015)

Okullar	Müdür		Müdür Başyardımcısı		Müdür Yardımcısı		Toplam Yönetici Sayısı	Yönetici Sayısının Öğrenci Mevcuduna Oranı	Öğretmen		Toplam Öğretmen Sayısı	Öğretmen Sayısının Öğrenci Mevcuduna Oranı
	Asil	Görevlendirme	Asil	Görevlendirme	Asil	Görevlendirme			Kadrolu	Ücretli		
Antalya Döşemealtı OSB Teknik ve EML	1		1		5		7	0,77	88	4	92	10,11
Kayseri Melikgazi OSB METEM		1				1	2	1,07	14	3	17	9,09
Kocaeli Çayırova GOSB-TADIM Jale Yücel teknik ve EML	1		1		4		6	1,08	18		18	3,24
Mersin Akdeniz Tarsus OSB Teknik ve EML	1				2		3	1,36	12		12	5,45
Ankara Özel Ankara Sanayi Odası ATL	1				1		2	2,78	4	9	13	18,06
Kocaeli Özel Enka Teknik ve EML	1		1		2		4	1,04	48	1	49	12,73
Özel Manisa OSB AML ve ATL	1				2		3	0,46	18	33	51	7,88
Tekirdağ Özel Çerkezköy OSB ATL	1						1	1,18	4		4	4,71
TOPLAM	7	1	3	0	16	1	28	0,91	206	50	256	8,36

Tablo 7’deki dağılımdan da anlaşılacağı gibi, yöneticilerin çoğu asil olarak görev yapmakta, sadece Kayseri Melikgazi OSB METEM’de müdür ve müdür yardımcısı görevlendirmeye çalışmaktadır (bu da okulun yeni açılmasından ve atama işlemlerinin tamamlanmamasından kaynaklanmaktadır). Resmi okullardaki öğretmenlerin büyük çoğunluğu kadrolu olarak görev yapmakta iken, Özel Manisa OSB AML ve ATL’de öğretmenlerin büyük çoğunluğu ücretli olarak görevlendirilmiştir.

Tablo 7’de dağılımı gösterilen yönetici ve öğretmenlerin mezuniyet derecelerine göre dağılımına bakıldığında, Tablo 7’den de görüleceği gibi, çok büyük oranda lisans düzeyinde yoğunlaşmaktadır. Lisansüstü eğitim yapan yöneticilerin oranı %14,29 ve öğretmenlerin oranı da %12,50’lerde kalmıştır.

Yöneticiler mezun oldukları alanlara göre (atölye ve meslek dersleri-genel kültür dersleri değişkenlerine göre) kıyaslandığında, hem resmi okullarda hem de özel okullarda, yarısının atölye ve meslek dersleri, yarısının da genel kültür dersleri alanlarından mezun olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7. OSB Meslek Liseleri Yönetici ve Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu (2014-2015)

Unvanı		Mezun Olduğu Alan		Mezuniyet Derecesi			Lisansüstü Eğitim Alanların Oranı
		Atölye ve Meslek Dersleri	Genel Kültür Dersleri	Ön lisans	Lisans	Yüksek Lisans	
Yönetici	Müdür	6	2		7	1	
	Müdür Başyardımcısı	2	1		3		
	Müdür Yardımcısı	6	11		14	3	
	Toplam	14	14		24	4	14,29
Öğretmen				1	223	32	12,50

OSB’deki özel meslek liselerinde görev yapan yönetici, öğretmen ve diğer personelin istihdam durumu (istihdam edildiği kaynak) Tablo 8’deki gibi dağılım göstermektedir.

Tablo 8’den de anlaşılacağı gibi, okul müdürlerinin ve müdür yardımcılarının büyük çoğunluğu (4 okul müdürünün 3’ü) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullardan emekli olanlar arasından istihdam edilmiştir. Bir müdür ve bir müdür başyardımcısı ile 4 öğretmen de emekli olmadan resmi okullardan geçiş yapmıştır. Öğretmenlerin istihdamı ise, anlamlı bir fark göstererek, 52 öğretmenle, özel şirketlerden geçiş yapanlar grubunda yoğunlaşmıştır. Öğretmenlerin önemli bir kısmı da (36

öğretmen) ilk defa istihdam edilmiştir. Resmi okullardan emekli olan öğretmen sayısı 11 iken, diğer resmi kurumlardan geçiş yapan öğretmen sayısı da 3'tür. Memur, teknisyen ve hizmetli gibi diğer personel de çoğunlukla ilk defa veya özel şirketlerden geçiş yapanlar arasından istihdam edilmiştir.

Tablo 8. Özel OSB Meslek Liseleri Personel İstihdam Durumu (2014-2015)

Unvanı	Milli Eğitim Bakanlığında Emekli Olan			Diğer (Resmi) Kurumlardan Emekli Olan	Özel Şirketlerden Emekli Olan	Milli Eğitim Bakanlığında Geçiş Yapan (Emekli Olmadan)			Diğer (Resmi) Kurumlardan Geçiş Yapan	Özel Şirketlerden Geçiş Yapan	İlk Defa İstihdam Edilen
	Okul/Kurum	İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	Merkez Teşkilatı			Okul/Kurum	İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	Merkez Teşkilatı			
Müdür	3					1					
Müdür Başyardımcısı						1					
Müdür Yardımcısı	3				1	0					1
Öğretmen	11				1	4			3	52	36
Diğer Personel (Memur, Teknisyen, Hizmetli, vb)	3			1	2					6	6
Toplam	20			1	4	6			3	58	43

4.3 OSB MESLEK LİSELERİ YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN ÖDÜL-CEZA DURUMUNA İLİŞKİN BULGULAR

OSB meslek liselerinden alınan verilere göre, 2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibariyle, ödül ve ceza dağılımı aşağıdaki gibidir:

8 okuldan sadece Antalya Döşemealtı OSB Teknik ve EML'de 4 yönetici (yöneticilerin %57,14'ü) ve 3 öğretmen (kadrolu öğretmenlerin %3,41'i) üstün gayretlerinden dolayı başarı belgesi ile ödüllendirilmiş, diğer okullarda ödüllendirilen

yönetici ve öğretmen olmamıştır. Ödüllendirilen yönetici ve öğretmen sayıları, OSB meslek liselerinde görev yapan toplam yönetici ve öğretmen sayısı ile kıyaslandığında, ödüllendirme oranının oldukça düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Disiplin cezası alan yönetici ve öğretmen dağılımına bakıldığında ise, yine Antalya Döşemealtı OSB Teknik ve EML’de 3 öğretmen (kadrolu öğretmenlerin %3,41’i) hakkında inceleme ve soruşturma yapılmış, “kurumların huzur ve sükûnunu bozmak” ve “mektepe dâhil ve haricinde muallimlik vakarına uymayacak hareketlerde bulunmak” eylemlerinden dolayı 2 öğretmene (kadrolu öğretmenlerin %2,27’si) kınama ve ihtar cezaları verilmiştir.

OSB meslek liselerinde görev yapan yöneticilerin disiplin cezası almamış olması ve ceza alan öğretmen oranının oldukça düşük seviyede gerçekleşmesi memnuniyet verici bulunmuştur.

4.4 OSB MESLEK LİSELERİ ÖĞRETMENLERİNİN HAFTALIK DERS YÜKÜNE İLİŞKİN BULGULAR

OSB meslek liselerinden alınan verilere göre, 2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibariyle öğretmenlerin haftalık ders yükü ortalama 30 saattir ve bu yükün 27 saati alanında, 3 saati ise alanı dışındadır. Ayrıca, öğretmenlerin haftalık ders yüklerinin yarıdan biraz fazlası (16 saati, %53,33’ü) grup olarak girilen derslerden oluşmaktadır.

Öğretmenlerin haftalık ders yükleri resmi-özel değişkenine göre kıyaslandığında; aralarında çok belirgin fark olmamakla birlikte, resmi okullarda görev yapan öğretmenlerin özel okullardaki öğretmenlere göre biraz daha fazla derse girdikleri anlaşılmaktadır.

4.5 OSB MESLEK LİSELERİ DERSLİK VE BİLGİSAYAR DAĞILIMINA İLİŞKİN BULGULAR

2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibariyle, okullar bazında derslik ve bilgisayar başına düşen öğrenci sayıları Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. OSB Meslek Liseleri Derslik ve Bilgisayar Durumu (2014-2015)

Okullar	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Öğrenci Başına Düşen Bilgisayar Sayısı (Bir öğrenciye kaç bilgisayar düşmektedir)	Bilgisayar Başına Düşen Öğrenci Sayısı (Bir bilgisayara kaç öğrenci düşmektedir)
Antalya Döşemealtı OSB Teknik ve EML	18,85	0,21	4,80
Kayseri Melikgazi OSB METEM	3,81	0,1	9,35
Kocaeli Çayırova GOSB-TADİM Jale Yücel Teknik ve EML	30	0,1	9
Mersin Akdeniz Tarsus OSB Teknik ve EML	44	0,20	4,93
Ankara Özel Ankara Sanayi Odası ATL	24	1	1
Kocaeli Özel Enka Teknik ve EML	24	0,16	6,21
Özel Manisa OSB AML ve ATL	21,50	0,18	5,30
Tekirdağ Özel Çerkezköy OSB ATL	24	0	0
ORTALAMA	23,77	0,24	5,07

Tablodan da anlaşılacağı gibi, derslik başına ortalama 24 öğrenci ve bir bilgisayara ortalama 5 öğrenci düşmektedir. Derslik başına en fazla öğrenci, bina yetersizliği nedeniyle Mersin Akdeniz Tarsus OSB Teknik ve EML’de ve en az öğrenci de yeni açıldığından ve henüz kapasitesi tam anlamıyla kullanılmaya başlamadığından Kayseri Melikgazi OSB METEM’de düşmektedir. Hem derslik başına hem de bilgisayar başına düşen öğrenci sayılarında resmi-özel değişkenlerine göre anlamlı bir fark görülmemektedir.

4.6 OSB MESLEK LİSELERİ PROJE DURUMUNA İLİŞKİN BULGULAR

Son üç yıl itibariyle, OSB meslek liselerinin AB projelerine katılım durumu (katılan okullar bazında) Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. OSB Meslek Liseleri Projelere Katılım Durumu (2014-2015)

Okullar	Proje Sayısı						Katılımcı Sayısı				Toplam Bütçe (EURO)	Proje Kazanımları (Özet)
	Hayat Boyu Öğrenme Programı				Gençlik Programı	Diğer	Öğrenci	Öğretmen	Yönetici	Diğer		
	Leonardo	Comenius	Grundtvig	Study Visits								
Antalya Döşemealtı OSB Teknik ve EML	2						85	7			185.837	Kazanım olarak; katılımcıların proje teklifine kaynaklık eden mesleki ihtiyaçlarının giderilmesini sağlayarak mezun olduktan sonra avantajlı duruma gelmelerini sağlamak hedeflenmiştir.
Mersin Akdeniz Tarsus OSB Teknik ve EML	1						22	4		8	70.920	
Ankara Özel Ankara Sanayi Odası ATL	1							10			13.600	
TOPLAM	4						107	21		8	270.357	

Tablodan da görüleceği gibi, son üç yılda, OSB'lerde faaliyet gösteren 8 okuldan 3'ü (2 resmi ve 1 özel) AB tarafından desteklenen Hayat Boyu Öğrenme Programı (LLP) altında Leonardo da Vinci (LdV) programı kapsamında 4 proje gerçekleştirmiş ve bu projelere öğrencilerin yaklaşık %10'u katılmıştır. Okulların bir kısmının yeni açılmış olması, projelere katılım oranının düşük olmasının en önemli etkeni olarak değerlendirilmektedir.

Projelere katılım, resmi-özel değişkenlerine göre kıyaslandığında, aralarında anlamlı bir farkın olduğu ve resmi okullarda projelere katılımın hem sayı, hem katılımcı ve hem de bütçe bakımından daha yüksek düzeyde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Bu projelerin haricinde, Kocaeli Özel Enka Teknik ve EML, öğrencilerinin yaklaşık %15'iyle, Uluslar arası ODTÜ Robot Günleri ile MEB Robot Yarışları, Uludağ Üniversitesi Robot Yarışması, Gençlik Haftası 1. Kocaeli Robot Yarışması, İstanbul Aydın Üniversitesi 2. Robot Yarışması, 24 All Sumo Robot Turnuvası (Japonya), TÜBİTAK Ortaöğretim Öğrencileri Araştırma Projeleri Yarışması ve MEF Ulusal ve Uluslararası Lise öğrencileri 22. Araştırma Projeleri Yarışmasına katılmıştır. Bu etkinliklerden, öğrencilerin kazandıkları teorik bilgilerini günlük hayatla ilgili çalışmalara aktarabilmesi, kendini toplum önünde ifade edebilmesi, ekip çalışma ruhunu kazanması ve sosyalleşmesi hedeflenmiştir.

4.7 OSB MESLEK LİSELERİ ÖĞRENCİ BAŞINA DÜŞEN EĞİTİM HARCAMASINA İLİŞKİN BULGULAR

2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibariyle, OSB meslek liselerinde öğrenci başına düşen harcama resmi ve özel değişkenine göre Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. OSB Meslek Liseleri Öğrenci Başına Düşen Harcama (2014-2015)

Resmi Okullarda Öğrenci Başına Düşen Harcama				Özel Okullarda Öğrenci Başına Düşen Harcama			
Genel Bütçe Gelirlerine Göre (TL)	Diğer Gelirlere Göre (Okul Aile Birliği, vb) (TL)	Toplam (TL)	Diğer Gelirlerin Toplam Harcamaya Oranı (%)	Devlet (MEB) Tarafından Yapılan Ödemeye Göre (TL)	Öğrenci/Veli Katkısı (TL)	Toplam (TL)	Öğrenci/Veli Katkısının Toplam Harcamaya Oranı (%)
238,61	134,95	418,56	32,24	3.375	7.111,25	10.886,25	65,32

Resmi okullarda öğrenci başına düşen kamu eğitim harcamaları, özel okullara göre oldukça düşük seviyede gerçekleşmiş ve bu harcamanın %34,24’ünü okul aile birliği gelirleri ağırlıklı olmak üzere bağış vb diğer gelirler oluşturmuştur. Özel okullarda ise öğrenci başına düşen harcama, personel-işletme-vb giderler nedeniyle oldukça yüksek seviyede gerçekleşmiş ve bu harcamanın çoğunluğunu öğrenci/veli katkısı oluşturmuştur. Diğer bir ifadeyle, devlet tarafından yapılan katkı yetersiz kalmış, harcamanın ancak %34,68’ini (yaklaşık üçte birini) karşılayabilmiştir.

4.8 OSB MESLEK LİSELERİ ÖĞRENCİ DEVAMSIZLIK, SINIF TEKRARI VE OKULU TERK DURUMUNA İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 12den de anlaşılacağı gibi, 2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibariyle, OSB’lerde faaliyet gösteren resmi meslek liselerinde öğrenci devamsızlık ortalaması, anlamlı bir fark göstererek, toplamda 16,04 günle (4,15’i mazeretli ve 11,89’u mazeretsiz) oldukça yüksek düzeyde, özel meslek liselerindeki devamsızlığın yaklaşık üç katı oranında gerçekleşmiştir. Hem resmi okullarda hem de özel okullarda mazeretsiz devamsızlık ortalaması mazeretli devamsızlık ortalamasına göre daha yüksek olmuştur.

Devamsızlık ortalamaları okul türleri açısından değerlendirildiğinde, en fazla devamsızlığın endüstri meslek lisesi (EML) türünde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Tablo 12. OSB Meslek Liseleri Öğrenci Devamsızlık Ortalaması (2014-2015)

Devamsızlık	Mazeretli	Mazeretsiz	Toplam
Resmi	4,15	11,89	16,04
Özel	3,58	2,34	5,92

2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibariyle, toplam-resmi-özel değişkenlerine göre sınıf tekrarı sayısı ve oranları Tablo 13’de, okuldan ayrılma (okulu terk) sayısı ve oranları Tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 13. OSB Meslek Liseleri Öğrenci Sınıf Tekrar Durumu (2014-2015)

Okul Türü (Resmi/Özel)	Öğrenci Mevcudu	Sınıf Tekrar Eden Öğrenci Sayısı				Sınıf Tekrar Eden Öğrenci Sayısının Öğrenci Mevcuduna Oranı
		Başarısızlık Nedeniyle	Devamsızlık Nedeniyle	Diğer Nedenlerle	Toplam	
Resmi	1872	201	42	0	243	12,98
Özel	1189	85	3	0	88	7,40
Toplam	3061	286	45	0	331	10,81

Tablo 14’den de anlaşılacağı gibi, resmi okullardaki sınıf tekrar oranları özel okullara göre anlamlı bir fark göstererek oldukça yüksek düzeyde (%12,98) gerçekleşmiştir. Her iki türde de sınıf tekrar büyük çoğunlukla başarısızlık nedenlerinden kaynaklanmıştır. Devamsızlık nedenine bağlı olarak gerçekleşen sınıf tekrarı ise resmi okullarda özel okulların yaklaşık 14 katı olmuştur.

Tablo 14. OSB Meslek Liseleri Öğrenci Okuldan Ayrılma (Terk) Durumu (2014-2015)

Okul Türü (Resmi/Özel)	Öğrenci Mevcudu	Okuldan Ayrılan Öğrenci Sayısı					Okuldan Ayrılan Öğrenci Sayısının Öğrenci Mevcuduna Oranı
		Kendi İsteğiyle	Başarısızlık Nedeniyle	Devamsızlık Nedeniyle	Disiplin Cezası Nedeniyle	Toplam	
Resmi	1872	62	20	14	0	96	5,13
Özel	1189	4	10	0	0	14	1,18
Toplam	3061	66	30	14	0	110	3,59

Tablo 14 incelendiğinde, resmi okullarda okulu terk oranının özel okullara göre oldukça yüksek seviyede (yaklaşık 4,5 katı) gerçekleştiği, okuldan ayrılma nedeninin resmi okullarda kendi isteğiyle, özel okullarda ise başarısızlık nedenine yoğunlaştığı, özel okullarda devamsızlık nedenine bağlı terkin olmadığı görülmektedir.

Yukarıdaki analizlerden de anlaşılacağı gibi, hem devamsızlık ortalaması, hem sınıf tekrar oranı ve hem de okulu terk oranı bileşenlerinde resmi okullarla özel okullar arasında anlamlı farkın olduğu ve her üç bileşende de resmi okullardaki ortalama ve oranların oldukça yüksek seviyede gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

4.9 OSB MESLEK LİSELERİ ÖĞRENCİ NAKİL (GEÇİŞ) DURUMUNA İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 15'den de görüleceği gibi, 2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla, OSB'lerde faaliyet gösteren meslek liselerinde okuyan öğrencilerin %0,56'sı değişik okul ve alanlara nakil yapmıştır. Resmi okullardaki nakil oranı özel okullara göre yaklaşık 5 kat fazla gerçekleşerek %0,80 olmuştur. Özel okullarda ise bu oran %0,17 seviyelerinde kalmıştır.

Hem resmi hem de özel okullarda nakiller 9'uncu sınıf seviyesinde yoğunlaşmış ve farklı meslek liselerine geçişte kümelenmiştir. En az nakil ise, okulunda farklı alana geçiş kategorisinde gerçekleşmiştir. Nakiller, okul türleri açısından değerlendirildiğinde, endüstri meslek lisesi (EML) türünde daha fazla meydana geldiği anlaşılmaktadır.

Tablo 15. OSB Meslek Liseleri Öğrenci Nakil (Geçiş) Durumu (2014-2015)

Okul Türü (Resmi/Özel)	9. Sınıfta		10, 11 ve 12. Sınıflarda			Nakil öğrenci sayısının öğrenci mevcuduna oranı
	Genel liseye geçiş yapan (nakil olan) öğrenci sayısı	Farklı meslek lisesine geçiş yapan (nakil olan) öğrenci sayısı	Alamında Başka Okula geçiş yapan (nakil olan) öğrenci sayısı	Okulun Farklı Alamına geçiş yapan (nakil olan) öğrenci sayısı	Farklı Okulda Farklı Alana geçiş yapan (nakil olan) öğrenci sayısı	
Resmi	11	34	0	5	15	0,80
Özel	5	3	0	0	2	0,17
Toplam	16	37	0	5	17	0,56

OSB’de bulunan bir meslek lisesinden farklı meslek liselerine veya genel liselere geçiş yapan öğrencilerin bulunması, geçiş oranı resmi okullarda %0,80’lerde gerçekleşmiştir- özellikle eğitim-istihdam ilişkisi açısından üzerinde durulması gereken bir sonuçtur.

4.10 OSB MESLEK LİSELERİ ÖĞRENCİ ÖDÜL VE CEZA DURUMUNA İLİŞKİN BULGULAR

2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibariyle, toplam-resmi-özel değişkenlerine göre OSB meslek lisesi öğrencilerinin ödül ve ceza oranları Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16. OSB Meslek Liseleri Öğrenci Ödül ve Ceza Oranları (2014-2015)

Ceza- ödül	Ceza	Ödül	Toplam
Resmi	6,42	41,46	50,23
Özel	0,93	62,41	4,12

Tablo 16’den da anlaşılacağı gibi, resmi okullarda ödül alan öğrencilerin oranı önemli oranda (yaklaşık üçte ikisi kadar) düşük seviyede gerçekleşirken, ceza alan öğrencilerin oranı ise oldukça yüksek (yaklaşık yedi katı) seviyede gerçekleşmiştir. Bu sonuç önemli ve üzerinde durulması gereken bir durumdur.

Cezaya neden olan davranışlar, resmi ve özel okullarda paralellik göstererek “kavga, darp etmek ve yaralama olaylarına karışmak”, “öğretmene karşı kaba ve saygısız davranmak”, “kopya çekmek veya çekilmesine yardımcı olmak”, “tütün mamulleri kullanmak” ve “bilişim araçlarını amacı dışında kullanmak” eylemlerinde yoğunlaşmıştır.

4.11 OSB MESLEK LİSELERİ ORTAÖĞRETİM YERLEŞTİRME PLANINA İLİŞKİN BULGULAR

OSB meslek liselerinden merkezi sınav sistemine göre öğrenci alan Anadolu Meslek Lisesi (AML) ve Anadolu Teknik Lisesine (ATL) kayıt yaptıran öğrencilerin en düşük, en yüksek ve ortalama ortaöğretim yerleştirme puanları (OYP) Tablo 17’de gösterildiği gibi bir dağılım göstermektedir.

Tablo 17. OSB Meslek Liseleri Öğrencilerinin Ortaöğretim Yerleştirme Puan (OYP) Durumu (2014-2015)

Okul türü (Resmi/Özel)	AML			ATL		
	En Düşük OYP	En Yüksek OYP	Ortalama OYP	En Düşük OYP	En Yüksek OYP	Ortalama OYP
Resmi	282,50	378,00	330,25	323,50	376,00	349,75
Özel	289,85	357,30	323,57	334,55	437,52	385,98
Ortalama	286,17	367,65	326,91	328,97	406,76	367,87

AML grubunda resmi okulların OYP ortalaması biraz daha yüksek gerçekleşmişken, ATL grubunda özel okulların OYP ortalaması anlamlı bir fark göstererek önemli oranda daha yüksek gerçekleşmiştir.

OYP ortalaması, ATL grubunda Kocaeli Özel Enka ATL’de 439,50 ile en yüksek seviyede gerçekleşmiş ve bunu 435,50 ile Ankara Özel ASO ATL izlemiştir. AML grubunda ise en yüksek seviyede 355,00 ile Kocaeli Çayırova GOSB-TADİM Jale Yücel AML’de gerçekleşmiştir.

4.12 OSB MESLEK LİSELERİ YÜKSEKÖĞRETİME GEÇİŞ DURUMUNA İLİŞKİN BULGULAR

2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibariyle, OSB meslek liselerinden mezun veren ve yükseköğretime geçiş hakkı olan sadece üç okul (ikisi resmi ve biri özel) olduğu için bu bölümde kıyaslama yapılamamıştır.

Söz konusu okullardan, 2014 yılında mezun olan öğrencilerin, Antalya Döşemealtı OSB Teknik ve EML'de %5,25'i lisans seviyesinde, %61,63'ü ön lisans seviyesinde ve %0,47'si de açıköğretim düzeyinde; Kocaeli Çayırova GOSB-TADIM Jale Yücel Teknik ve EML'de %1,79'u lisans seviyesinde, %73,21'i ön lisans seviyesinde ve %1,79'u da açıköğretim düzeyinde; Kocaeli Özel Enka Teknik ve EML'de %72,22'si lisans seviyesinde, %11,11'i ön lisans seviyesinde ve %8,33'ü de açıköğretim düzeyinde bir yükseköğretim programına yerleşmiştir (OSYM, 2014).

4.13 OSB MESLEK LİSELERİ MEZUNLARIN İSTİHDAM DURUMLARINA İLİŞKİN BULGULAR

2015 yılı itibariyle, OSB meslek liselerinden mezun olan öğrencilerden herhangi bir yükseköğretim programına yerleşmeyenlerin yaklaşık %86'sı (mezunlara göre ise yaklaşık %25'i) değişik şekillerde istihdam edilmiştir. İstihdam oranı kısmen mezun olunan alanda yoğunlaşsa da alan dışındaki istihdam oranı küçümsenemeyecek seviyededir. Sadece üç okul mezun verdiği için, resmi-özel okul kıyaslaması yapılamamıştır.

Okullardan gelen sonuçlara göre, 2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibariyle, 8 meslek lisesinin OSB'lerde mezunların istihdamına yönelik önemli/yeterli projelerin hazırlanmadığı ve işletmelerle veya kurumlarla protokollerin yapılmadığı anlaşılmaktadır. Sadece, Kocaeli Özel Enka Teknik ve EML tarafından, mesleki gelişim konusunda Kocaeli İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile bir işbirliği yapılmıştır. Bununla birlikte, Özel Manisa OSB AML ve ATL Danışma Kurulu ile Manisa Organize Sanayi Bölgesi (MOSB) Yönetim Kurulu işbirliğiyle Mezunları İzleme ve İşe Yerleştirme Komitesi oluşturulmuş ve mezunların MOSB işletmelerinde işe yerleştirilmeleri konusunda protokol çalışmalarına başlanmıştır. Buna karşın, görüşüne

başvurulan 1077 kişinin çoğunluğu (yaklaşık %60'ı) “*Mezunların istihdamına yönelik yeterli projeler hazırlanmış ve protokoller düzenlenmiştir.*” yargısına katıldıklarını belirtmişlerdir.

Mezunların istihdamı konusunda görüşüne başvurulmuş katılımcıların “*Diğer meslek liselerine göre, organize sanayi bölgesindeki okullardan mezun olanların istihdam olanakları ve oranları daha yüksektir.*” yargısına katılma düzeyleri, Tablo 18’de gösterilmiştir. Yorumunun ortalaması 4,31 ,Standart Sapması 0,764, alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “kesinlikle Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir

Yani Katılımcılar, OSB’lerdeki meslek liselerinden mezun olan öğrencilerin daha yüksek oranda istihdam edilebileceğini vurgulamışlardır.

Tablo 18. Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinden Mezun Olan Öğrencilerin İstihdam Oranlarının Yüksek Olduğu Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

Örneklem Grubu	<i>n</i>	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	<i>ss</i>
Öğrenci	310	1,00	5,00	4,24	0,780
Veli	494	2,00	5,00	4,30	0,803
Öğretmen-Yönetici	261	2,00	5,00	4,41	0,654
Toplam	1065	1,00	5,00	4,31	0,764

Öte yandan, istihdam olanaklarının yüksek olmasının öğrencilerin başarılarını ve davranışlarını olumlu yönde etkileyip etkilemediği konusunda görüşüne başvurulmuş Katılımcıların büyük çoğunluğu, Tablo 19 ve Tablo 20’den de anlaşılacağı gibi, istihdam olanaklarının ve oranlarının yüksek olmasının OSB’lerdeki meslek liselerinde okuyan öğrencilerin hem başarılarını hem de davranışlarını olumlu yönde etkilediği yargısında olduklarını belirtmişlerdir.

“İstihdam Oranlarının Yüksek Olmasının Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Başarılarını Olumlu Yönde Etkilediği” yargısına katılma düzeyleri Tablo 17’de gösterilmiştir. Yorumunun ortalaması 4,25 ,Standart Sapması 0,738, alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir.

Tablo 19. İstihdam Oranlarının Yüksek Olmasının Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Başarılarını Olumlu Yönde Etkilediği Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

Örneklem Grubu	<i>n</i>	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	<i>ss</i>
Öğrenci	345	1,00	5,00	4,37	0,748
Veli	442	2,00	5,00	4,31	0,721
Öğretmen-Yönetici	278	2,00	5,00	4,00	0,696
Toplam	1065	1,00	5,00	4,25	0,738

“İstihdam Oranlarının Yüksek Olmasının Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Davranışlarını Olumlu Yönde Etkilediği” yargısına katılma düzeyleri Tablo 17’de gösterilmiştir. Yorumunun ortalaması 4,11 ,Standart Sapması 0,869, alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir.

Tablo 20. İstihdam Oranlarının Yüksek Olmasının Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Davranışlarını Olumlu Yönde Etkilediği Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

Örneklem Grubu	<i>n</i>	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	<i>ss</i>
Öğrenci	391	1,00	5,00	4,09	0,929
Veli	422	1,00	5,00	4,06	0,838
Öğretmen-Yönetici	258	1,00	5,00	4,23	0,817
Toplam	1071	1,00	5,00	4,11	0,869

4.14 OSB MESLEK LİSELERİ İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM DURUMUNA İLİŞKİN BULGULAR

2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibariyle, OSB’lerde faaliyet gösteren okullardan bünyesinde Endüstri Meslek Lisesi (EML) bulunan okulların tamamında 12’nci sınıf (son sınıf) öğrencilerinin hepsi, işletmelerde mesleki eğitim uygulaması kapsamında beceri eğitimlerini işletmelerde yapmışlardır. Ayrıca, Mersin Akdeniz Tarsus OSB Teknik ve EML’de atölye ve laboratuvar yetersizliği nedeniyle 11’inci sınıf öğrencileri de bu uygulamaya dahil edilmiştir. Böylece toplamda 181 işletmeye öğrenci gönderilmiş ve 35 koordinatör öğretmen görevlendirilmiştir. Bir koordinatör öğretmene ortalama 14 saat ek ders görevi karşılığında 5,67 işletme ve 8 öğrenci düşmüştür. Öğrenci gönderilen işletmelerin 95’inde (%52,49’unda) eğitim birimi vardır ve tüm işletmelerde toplam 225 usta öğretici/eğitici personel görevlendirilmiştir.

Bununla birlikte, “Organize sanayi bölgelerinde beceri eğitimi yaptırılan işletmelerde eğitim birimi vardır ve yeterli eğitim personeli istihdam edilmiştir.” Yargısına katılma düzeyleri Tablo 21’ de gösterilmiştir. Yorumunun ortalaması 3,73 ,Standart Sapması 0,984, alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir.

Tablo 21. Organize Sanayi Bölgelerinde Beceri Eğitimi Yapılan İşletmelerde Eğitim Birimi ve Yeterli Eğitim Personeli Olduğu Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

Örneklem Grubu	<i>n</i>	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	<i>ss</i>
Öğrenci	402	1,00	5,00	3,42	0,882
Veli	437	1,00	5,00	3,84	0,979
Öğretmen-Yönetici	222	1,00	5,00	4,07	1,013
Toplam	1061	1,00	5,00	3,73	0,984

Ayrıca “Organize Sanayi Bölgelerinde Beceri Eğitimi Yapılan ve Eğitim Birimi Bulunmayan İşletmelerde Yeterli Eğitici Personel / Usta Öğretici Görevlendirildiği”yargısına katılma düzeyleri Tablo 22’de gösterilmiştir. Yorumun ortalaması 3,84 ,Standart Sapması 0,864, alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir

Tablo 22. Organize Sanayi Bölgelerinde Beceri Eğitimi Yapılan ve Eğitim Birimi Bulunmayan İşletmelerde Yeterli Eğitici Personel / Usta Öğretici Görevlendirildiği Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

Örneklem Grubu	<i>n</i>	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	<i>ss</i>
Öğrenci	277	1,00	5,00	3,84	0,884
Veli	546	1,00	5,00	3,82	0,846
Öğretmen-Yönetici	245	1,00	5,00	3,90	0,883
Toplam	1068	1,00	5,00	3,84	0,864

4.15 OSB MESLEK LİSELERİ ATÖLYE, LABORATUVAR VE DONANIM DURUMUNA İLİŞKİN BULGULAR

2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibariyle, OSB meslek liselerinde faal durumda olan atölye ve laboratuvar dağılımı Tablo 23’de gösterilmiştir.

Tablo23. OSB Meslek Liseleri Atölye ve Laboratuvar Durumu (2014-2015)

Okul Türü (Resmi/Özel)	Atölye ve Laboratuvar Sayısı			Okul Başına Düşen Atölye ve Laboratuvar Sayısı	Öğrenci Başına Düşen Atölye ve Laboratuvar Sayısı
	Alan/Dal Atölye ve Laboratuvar Sayısı	Diğer (Bilgisayar, Fizik, Kimya, vb) Laboratuvar Sayısı	Toplam		
Resmi	40	21	61	15,25	0,03
Özel	22	14	36	9,00	0,03
Toplam	62	35	97	12,13	0,03

Tablodan da anlaşılacağı gibi, OSB’lerde faaliyet gösteren resmi ve özel meslek liseleri arasında öğrenci başına düşen atölye ve laboratuvar sayısı açısından -özel okulların atölye ve laboratuvarları sayıca az olsa da- anlamlı bir fark yoktur. Zira her ikisinde de öğrenci başına 0,03 atölye ve laboratuvar (bir atölye veya laboratuvara

ortalama 30 öğrenci) düşmektedir. Atölye ve laboratuvarların çoğunluğunu, doğal olarak uygulamalı eğitimde kullanılan alan/dal atölye ve laboratuvarları oluşturmaktadır. Mevcut atölye ve laboratuvarların yeterliliği konusunda 1082 Katılımcının görüşü alınmıştır.

Ayrıca “Organize Sanayi Bölgelerinde Faaliyet Gösteren Meslek Liselerinin Atölye ve Laboratuvarlarının Yeterliliği” yargısına katılma düzeyleri Tablo 24’de gösterilmiştir. Yorumun ortalaması 3,94 ,Standart Sapması 0,939, alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir

Tablo 24. Organize Sanayi Bölgelerinde Faaliyet Gösteren Meslek Liselerinin Atölye ve Laboratuvarlarının Yeterliliği Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

Örneklem Grubu	<i>n</i>	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	SS
Öğrenci	323	1,00	5,00	3,95	1,058
Veli	504	1,00	5,00	4,08	0,909
Öğretmen-Yönetici	255	1,00	5,00	3,65	0,757
Toplam	1082	1,00	5,00	3,94	0,939

Bununla birlikte, “Organize sanayi bölgelerindeki işletmeler, yeterli atölye ve laboratuvarı bulunmayan okulların öğrencilerinin uygulamalı eğitimlerini kendi atölye ve laboratuvarlarında yapmasına izin vermekte, gerekli ortamı hazırlamakta ve giderleri (elektrik, su, temrinlik malzeme, vb) karşılamaktadır.” yargısına katılma düzeyleri Tablo 25’te gösterilmiştir. Yorumun ortalaması 4,23 ,Standart Sapması 0,790, alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir

Tablo25. Organize Sanayi Bölgelerindeki İşletmelerin Yeterli Atölye ve Laboratuvarı Bulunmayan Meslek Liselerine Gerekli Desteği Sağlama Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

Örneklem Grubu	n	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	ss
Öğrenci	272	1,00	5,00	4,25	0,816
Veli	549	1,00	5,00	4,23	0,714
Öğretmen-Yönetici	257	1,00	5,00	4,20	0,909
Toplam	1078	1,00	5,00	4,23	0,790

4.16 OSB MESLEK LİSELERİ ÖĞRENCİ SOSYAL HİZMETLER VE GÜVENLİK DURUMUNA İLİŞKİN BULGULAR

Okul yönetimlerinden gelen geri bildirimlere göre; iş sağlığı ve güvenliği konusunda öğrenciler ve çalışanların bilgilendirildiği, uyarı levhalarının ve kullanma talimatlarının uygun yerlere asıldığı, ayrıca Kocaeli Özel Enka Teknik ve EML’de iş güvenliği uzmanı ile sözleşme imzalandığı anlaşılmıştır. Diğer taraftan, engelli öğrencisi olan tüm okullarda okul binası, atölye ve laboratuvarlar ile diğer tesislerde gerekli düzenlemelerin yapıldığı ve bu öğrencilere gerekli desteğin sağlandığı bildirilmiştir.

OSB meslek liselerinde okuyan öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği ile sosyal hizmetlerden faydalanma durumuna ilişkin Katılımcı görüşlerinin dağılımı aşağıdaki gibidir:

“Organize sanayi bölgelerinde, işletmelerde ve okullarda öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili gerekli tedbirler alınmaktadır.” yargısına katılma düzeyleri Tablo 26’da gösterilmiştir. Yorumun ortalaması 4,21 ,Standart Sapması 0,814, alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir

Tablo 26. Organize Sanayi Bölgelerindeki Okullarda ve İşletmelerde Öğrencilerin İş Sağlığı ve Güvenliğiyle İlgili Gerekli Tedbirlerin Alındığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

Örneklem Grubu	n	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	ss
Öğrenci	365	1,00	5,00	4,19	0,752
Veli	462	1,00	5,00	4,31	0,786
Öğretmen-Yönetici	248	1,00	5,00	4,06	0,924
Toplam	1075	1,00	5,00	4,21	0,814

“Organize sanayi bölgesindeki okullarda (meslek liseleri) okuyan öğrenciler, sosyal güvenlik haklarından (sigorta, sağlık hizmeti, vb) yeterince faydalanmaktadır.” Yargısına katılma düzeyleri Tablo 27’de gösterilmiştir. Yorumun ortalaması 4,02 ,Standart Sapması 0,862, alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir

Tablo 27. Organize Sanayi Bölgelerindeki Okullarda Okuyan Öğrencilerin Sosyal Güvenlik Haklarından Faydalandığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

Örneklem Grubu	<i>n</i>	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	<i>ss</i>
Öğrenci	306	1,00	5,00	4,11	0,897
Veli	516	1,00	5,00	3,87	0,825
Öğretmen-Yönetici	243	1,00	5,00	4,23	0,841
Toplam	1065	1,00	5,00	4,02	0,862

“Organize sanayi bölgesindeki okullarda (meslek liseleri) okuyan öğrenciler, işletmelerin soysal hizmetlerinden (ulaşım/servis, yemek, dinlenme, eğlence, vb) yeterince faydalanmaktadır.” Yargısına katılma düzeyleri Tablo 28’ da gösterilmiştir. Yorumun ortalaması 4,00 ,Standart Sapması 0,982, alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir.

Tablo 28. Organize Sanayi Bölgelerindeki Okullarda Okuyan Öğrencilerin İşletmelerin Sosyal Hizmetlerinden Faydalandığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

Örneklem Grubu	<i>n</i>	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	<i>ss</i>
Öğrenci	244	1,00	5,00	3,90	1,120
Veli	544	1,00	5,00	3,99	0,984
Öğretmen-Yönetici	255	1,00	5,00	4,12	0,816
Toplam	1043	1,00	5,00	4,00	0,982

4.17 OSB'LERİN ÖĞRENCİLERİN PSİKO-SOSYAL GELİŞİMİNE ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR

Türkiye’de organize sanayi bölgelerinin ve dolayısıyla OSB’lerdeki meslek liselerinin şehir merkezleri dışında bulunduğu, sosyal ve kültürel etkinlik mekânlarından uzak olduğu bilinen bir gerçektir. Öğrenciler okuldan veya işletmelerden dışarı çıktıklarında yine aynı iklimi taşıyan ortama girmekte ve aynı tür insanlarla muhatap olmaktadır. Bu nedenle OSB’lerin, özellikle ergenlik döneminde olan lise çağındaki (14-17 yaş grubu) öğrencilerin psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkilemesinden şüphe duyulmaktadır. Bu konu, şüphesiz uzmanlık ve derinlemesine araştırma gerektiren bir konu olmakla birlikte, görüşü alınan 1052 katılımcının algıları Tablo 29’daki gibi dağılım göstermiştir.

Tablo 29. Organize Sanayi Bölgelerinde Okuyan Öğrencilerin Psiko-Sosyal Gelişim Yönünden Olumsuz Etkilendiği Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

Örneklem Grubu	<i>n</i>	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	<i>ss</i>
Öğrenci	318	1,00	5,00	3,73	1,307
Veli	480	1,00	5,00	3,67	1,197
Öğretmen-Yönetici	254	1,00	5,00	4,12	0,928
Toplam	1052	1,00	5,00	3,80	1,188

“Organize Sanayi Bölgelerinde Okuyan Öğrencilerin Psiko-Sosyal Gelişim Yönünden Olumsuz Etkilendiği ” Yargısına katılma düzeyleri Tablo 29’ da gösterilmiştir. Yorumun ortalaması 3,80 ,Standart Sapması 1,188, alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir.

4.18 OSB’LERDEKİ MESLEK LİSELERİNİN BEKLENTİLERİNİN KARŞILANMASINA İLİŞKİN BULGULAR

OSB’lerdeki meslek liselerinin beklentilerinin karşılanması, öğrenci ve velilerin beklentilerinin karşılanması ile okulların beklentilerinin karşılanması şeklinde iki boyutta incelenmiştir.

Öğrenci ve velilerden beklentilerinin neler olduğu konusunda geri bildirim alınmamış, sadece Katılımcıların “*Organize sanayi bölgelerindeki okullarda (meslek liseleri) okuyan öğrencilerin ve velilerinin beklentileri yeterince karşılanmaktadır.*” yargısına katılma düzeyleri Tablo 30’da gösterilmiştir. Yorumun ortalaması 3,99 ,Standart Sapması 1,908, alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir.

Tablo 30. Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinde Öğrenci ve Velilerin Beklentilerinin Karşılandığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

Örneklem Grubu	<i>n</i>	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	<i>ss</i>
Öğrenci	342	1,00	5,00	3,91	0,979
Veli	465	1,00	5,00	4,07	0,859
Öğretmen-Yönetici	253	1,00	5,00	3,95	0,880
Toplam	1060	1,00	5,00	3,99	0,908

Okul yönetimlerinden alınan geri bildirimlere göre, OSB’lerdeki meslek liselerinin (resmi ve özel) öne çıkan sorunları ile kurumsal beklentileri aşağıdaki gibi gruplandırılmıştır.

1. OSB’lerdeki mevcut okullar ile katma değeri yüksek alan/dallar sayıca yetersizdir ve okullar araştırma ve geliştirme (AR-GE) merkezi haline dönüşmemiştir. Özel okullarda okuyan öğrencilere Devlet tarafından sağlanan maddi destek yeterli değildir ve velilerin yükünü yeterince azaltmamaktadır.
2. OSB’lerin, dolayısıyla bu bölgedeki meslek liselerinin şehir merkezinden uzak olması, bu okulların başarılı öğrenciler tarafından tercih edilmemesi sonucunu doğurmakta, çalışan personel ve öğrencilerin ulaşımını maddi ve manevi yönden zorlaştırmakta ve zaman kaybına neden olmakta, sosyal ve kültürel etkinliklerle sportif faaliyetlere katılımı azaltmaktadır. Ayrıca, veliler okul yönetimi ve öğretmenlerle gerektiği gibi iletişim kuramamaktadır. Okullar sanayi üretimi yapan fabrikalar ile aynı alanda bulunduğu için, öğrenciler için sağlıklı bir okul ortamı oluşturulamamaktadır.
3. Okulların bulunduğu bölgelerin yakın çevrelerinde sağlık kuruluşu ve kolluk güçleri bulunmamaktadır.

4. İis sağlığı ve güvenliği konusunda, öğrencilere yeterince sosyal güvenlik desteği sağlanamadığı için, organize sanayi bölgelerindeki işletmeler (zellikle riskli alanlarda üretim yapan) ğrenci kabul etmeme yönünde eğilim göstermektedir.
5. OSB'lerdeki işletmelerin çoğunluğu iyi yetişmiş nitelikli eleman beklentisinde oldukları için, eğitime yatırım ve katkı konusunda arzu edilen çabayı göstermemektedirler. Dolayısıyla okul ve işletme arasında eşgüdüm sağlanamamakta ve kalıcı bir bağ oluşturulamamaktadır. Ayrıca, merkezi sistem sınavıyla ğrenci alan okullara yerleşen ğrencilerin OYP ortalamaları ve özellikle sınavsız ğrenci alan okullara gelen öğrencilerin başarı seviyeleri düşük olduğundan, son sınıf öğrencileri ve mezunlar işletmelerin beklentisini karşılayamamaktadır.
6. Özel Eğitim Kurumları Standartlar Yönergesinin 16. maddesinde yer alan "*Organize sanayi bölgelerinde açılacak mesleki ve teknik eğitim okullarının atölye ve laboratuvar uygulamaları, eğitim birimi bulunan işletmelerde yapılabilir.*" ibaresi, niteliksiz okulların açılmasına zemin hazırlama riski taşımaktadır.

Bu sorunların giderilmesine yönelik olarak, teşvik mekanizmaları geliştirilmeli ve işbirliği içerisinde gerekli tedbirler alınmalı; ğretim programları öğrencilerin düzeyine göre, OSB yetkilileri ve işletme temsilcileri ile işbirliği içinde oluşturulmalı ve okul-işletme arasındaki bağın sürekliliği sağlanmalı; özel ğretim Kurumları Standartlar Yönergesinin 16. maddesi değiştirilerek, okullar atölye ve laboratuvarları ve diğer tesisleriyle, her yönüyle tam donanımlı Şekilde açılmalı ve böylece buldukları OSB'nin AR-GE merkezi haline gelmeleri sağlanmalıdır.

Aynı geri bildirimlere göre, OSB'lerdeki resmi ve özel meslek liselerinin sorunları ve beklentileri, öğrencilere yapılan Devlet katkısının yetersizliği haricinde, benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte, "Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren özel meslek liselerinin, resmi kurumlardan (Milli Eğitim Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, alışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, niversiteler, vb) beklentileri yeterince karşılanmaktadır." yargısıyla ilgili olarak katılımcılarına görüşü Tablo 31'de gösterilmiştir. Yorumun ortalaması 3,84 ,Standart Sapması 0,864 , alınan en düşük değer "1", en yüksek değer "5" tir. 5' li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre "Katılıyorum" seçeneğine denk gelmektedir

Tablo 31. Organize Sanayi Bölgelerindeki Özel Meslek Liselerinin Resmi Kurumlardan Beklentilerinin Karşılandığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

Örneklem Grubu	<i>n</i>	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	<i>ss</i>
Öğrenci	344	1,00	5,00	3,76	0,854
Veli	469	1,00	5,00	3,87	0,840
Öğretmen-Yönetici	255	1,00	5,00	3,90	0,916
Toplam	1068	1,00	5,00	3,84	0,864

4.19 OSB'LERDEKİ MESLEK LİSELERİNİN EĞİTİM SİSTEMİ İLE İŞGÜCÜ PİYASASI ARASINDAKİ UYUMU SAĞLAMASINA İLİŞKİN BULGULAR

Mezunların istihdam durumuna ilişkin bulgular bölümünde de analiz edildiği üzere, 2015 yılı itibariyle, OSB meslek liselerinden mezun olup da herhangi bir yükseköğretim programına yerleşmeyen öğrencilerin yaklaşık %86'sı (mezunlara göre ise yaklaşık %25'i) değişik şekillerde istihdam edilmiştir. Ancak, istihdam edildikleri alan mezun olunan alanla tam uyumlu olması beklenirken, alan dışında istihdam oranı küçümsenemeyecek seviyede gerçekleşmiştir. Ayrıca, OSB'lerdeki meslek liselerinden mezun olan tüm öğrencilerin, kayıp vermeden veya çok az kayıp vererek istihdam edilmesi, olması gereken ve beklenen bir durumdur.

Buna karşın, Tablo 30'de de görüleceği gibi, "Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren meslek liseleri, iş dünyasının talep ettiği nitelikteki işgücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyumu sağlamakta etkilidir." yargısıyla ilgili katılımcı görüşü Tablo 32'de gösterilmiştir. Yorumun ortalaması 4,04 ,Standart Sapması 0,839 , alınan en düşük değer "1", en yüksek değer "5" tir. 5' li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre "Katılıyorum" seçeneğine denk gelmektedir

Tablo 32. Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinin Eğitim Sistemi İle İşgücü Piyasası Arasında Uyumu Sağlamadaki Etkinliği Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

Örneklem Grubu	n	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	ss
Öğrenci	379	1,00	5,00	3,88	0,974
Veli	424	1,00	5,00	4,13	0,815
Öğretmen-Yönetici	250	2,00	5,00	4,13	0,587
Toplam	1053	1,00	5,00	4,04	0,839

Diğer taraftan Tablo 33’de dağılımı gösterilen “*Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren meslek liseleri, milli ekonominin gelişmesine katkı sağlamaktadır.*” yargısına katılanların görüşleri Tablo 31’de gösterilmiştir. Yorumun ortalaması 5,00 ,Standart Sapması 0,787 , alınan en düşük değer “1”, en yüksek değer “5” tir. 5’ li Likert tipi ölçek değerlendirmelerine göre “Tamamen Katılıyorum” seçeneğine denk gelmektedir katılmışlardır.

Tablo 33. Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinin Milli Ekonominin Gelişmesine Katkı Sağladığı Konusunda Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

Örneklem Grubu	n	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{x}	ss
Öğrenci	364	1,00	5,00	4,50	0,791
Veli	456	1,00	5,00	4,06	0,719
Öğretmen-Yönetici	250	2,00	5,00	4,17	0,801
Toplam	1070	1,00	5,00	4,24	0,787

Bu bölümde, inceleme bulgularına göre ulaşılan sonuçlar ile niteliğin geliştirilmesine yönelik önerilere yer verilmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 SONUÇLAR

OSB'lerde faaliyet gösteren meslek liselerinin eğitim-istihdam etkisini ortaya koymak amacıyla sonuçlar (2014-2015 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla) ve süreç incelemesi ile Katılımcı görüşlerinin değerlendirilmesi neticesinde ulaşılan sonuçlar aşağıdaki gibi gruplandırılmıştır:

1. Bu Tez çalışması Organize sanayi bölgelerinde Teknik ve EML, METEM, AML ve ATL gibi isimlerle, bünyesinde endüstri meslek lisesi, teknik lise, Anadolu meslek lisesi ve Anadolu teknik lisesi türlerinde okullar bulunan 4 resmi ve 4 özel olmak üzere 8 meslek lisesinde yapılmıştır. Bu okullarda çoğunluğu erkeklerden oluşan 3061 öğrenci eğitim ve öğretim görmüştür. En fazla yoğunluk 577 öğrenciyle elektrik ve elektronik teknolojisi alanında yaşanmıştır.
2. Okulların ve alanların/dalların açılış süreciyle ilgili olarak, Bakanlıkça usul ve esaslar belirlenmesine karşın süreç tanımları yapılmamış ve iş akışları oluşturulmamıştır. Özel okullarda tüm işlem basamaklarının, resmi okullarda ise birçok işlem basamağının tamamen gerçekleştiği anlaşılmıştır. Ancak, resmi okullarda “yatırım programlarında bulunan projelerin tamamlanmış olması”, “özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar için bina girişlerinde rampaların olması ve özel tuvaletinin bulunması”, “mesleki ve teknik eğitim merkezlerinin (METEM) açılabilmesi için gerekli şartların oluşması” şeklinde işlem basamakları gerçekleşmemiş veya kısmen gerçekleşmiştir.

Okulların ve alanların/dalların açılış süreciyle ilgili görüşüne başvuru Katılımcıların çoğunluğu, “Organize sanayi bölgelerindeki okullar (meslek liseleri) bölgenin ihtiyaçlarına göre, gelecek istihdam profilleri belirlenerek açılmıştır.”, “Organize sanayi bölgelerindeki okulların (meslek liseleri) ve alanların açılmasında ildeki/bölgedeki üniversitelerin etkisi vardır.” ve “Fakülte ve meslek yüksekokullarında (Yükseköğretim kademesinde) alanların devamına

uygun bölümler vardır ve uyum sağlanmıştır/sağlanmaktadır (buna göre bölümler açılmaktadır).” yargılarına katılmışlar ve tamamen katılmışlardır.

3. Resmi ve özel okulların yöneticilerinin büyük çoğunluğu asil olarak görev yapmaktadır (Yeni açılmış olmasından dolayı sadece bir okulun müdür ve müdür yardımcısı görevlendirmeyle çalışmaktadır). Öğretmenlerin ise, resmi okullarda büyük çoğunluğu kadrolu olarak görev yapmakta iken, özel okullarda ücretli olarak görevlendirilen öğretmen sayısı küçümsenemeyecek seviyededir.

Yönetici ve öğretmenlerin mezuniyet dereceleri çok büyük oranda lisans düzeyindedir. Lisansüstü eğitim yapan yöneticilerin oranı %14,29 ve öğretmenlerin oranı da %12,50’lerde kalmıştır.

Yöneticiler, mezun oldukları alanlara göre kıyaslandığında, hem resmi okullarda hem de özel okullarda, yarısının atölye ve meslek dersleri yarısının da genel kültür dersleri alanlarından mezun olduğu anlaşılmaktadır.

Özel meslek liselerinde görev yapan yöneticilerin büyük çoğunluğu Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullardan emekli olanlar arasından istihdam edilmiştir. İstihdam edilen öğretmenlerin çoğunluğu ise, özel şirketlerden geçiş yapanlar grubunda yoğunlaşmış, önemli bir kısmı da ilk defa istihdam edilmiştir

Öğretmenlerin haftalık ders yükü ortalama 30 saat olmuş ve bu yükün 27 saati alanında, 3 saati ise alanı dışında gerçekleşmiştir. Ayrıca öğretmenlerin haftalık ders yüklerinin yarıdan biraz fazlası (16 saati; %53,33’ü) grup olarak girilen derslerden oluşmaktadır. Ödüllendirilen yönetici ve öğretmen oranı oldukça düşük seviyede kalmıştır. 8 okuldan sadece birinde yöneticilerin %57,14’ü ve kadrolu öğretmenlerin %3,41’i üstün gayretlerinden dolayı başarı belgesiyle ödüllendirilmiş, diğer okullarda ödüllendirilen yönetici ve öğretmen olmamıştır. Yine sadece bir okulda 3 öğretmen hakkında inceleme ve soruşturma yapılmış, “kurumların huzur sükûnunu bozmak” ve “mektepe dahil ve haricinde muallimlik vakarına uymayacak hareketlerde bulunmak” eylemlerinden dolayı 2 öğretmene kınama ve ihtar cezaları verilmiştir.

4. Derslik başına ortalama 24 öğrenci ve bir bilgisayara ortalama 5 öğrenci düşmektedir. Derslik başına en fazla öğrenci bina yetersizliği nedeniyle Mersin

Akdeniz Tarsus OSB Teknik ve EML’de ve en az öğrenci de yeni açıldığından ve henüz kapasitesi tam anlamıyla kullanılmaya başlamadığından Kayseri Melikgazi OSB METEM’de düşmektedir.

5. Son 3 yılda, OSB’lerde faaliyet gösteren 8 okuldan 3’ü (2 resmi ve 1 özel) AB tarafından desteklenen Hayat Boyu Öğrenme Programı (LLP) altında Leonardo da Vinci (LdV) Programı kapsamında 4 proje gerçekleştirilmiş ve bu projelere öğrencilerin yaklaşık %10’u katılmıştır. Resmi okullarda projelere katılım hem sayı, hem katılımcı ve hem de bütçe bakımından daha yüksek düzeyde gerçekleşmiştir.

6. Resmi okullarda öğrenci başına düşen kamu eğitim harcaması özel okullara göre oldukça düşük seviyede gerçekleşmiş (418,56 TL) ve bu harcamanın % 32,24’ünün okul aile birliği gelirleri ağırlıklı olmak üzere bağış vb diğer gelirler oluşturmuştur. Özel okullarda ise öğrenci başına düşen harcama, personel-işletme vb giderler nedeniyle oldukça yüksek seviyede gerçekleşmiş (10.886 TL) ve bu harcamanın çoğunluğunu öğrenci/veli katkısı oluşturmuştur. Diğer bir ifadeyle, devlet tarafından yapılan katkı yetersiz kalmış, harcamanın ancak 34,68’ini (yaklaşık üçte birini) karşılayabilmiştir.

7. Öğrenci devamsızlık ortalaması, resmi okullarda özel okullara göre anlamlı bir fark göstererek, toplamda 16,04 günle (4,15’i mazeretli ve 11,89’u mazeretsiz), oldukça yüksek düzeyde, özel meslek liselerindeki devamsızlığın yaklaşık üç katı oranında gerçekleşmiştir. Hem resmi okullarda hem de özel okullarda mazeretsiz devamsızlık ortalaması mazeretli devamsızlık ortalamasına göre daha yüksek olmuştur. En fazla devamsızlık endüstri meslek lisesi (EML) türünde gerçekleşmiştir.

8. Resmi okullardaki sınıf tekrar oranı özel okullara göre anlamlı bir fark göstererek oldukça yüksek düzeyde (%12,98) gerçekleşmiştir. Her iki türde de sınıf tekrarı büyük çoğunlukla başarısızlık nedenlerinden kaynaklanmıştır. Devamsızlık nedenine bağlı olarak gerçekleşen sınıf tekrarı ise resmi okullarda özel okulların yaklaşık 14 katı olmuştur.

9. Okulu terk oranı, resmi okullarda özel okullara göre oldukça yüksek seviyede (yaklaşık 4,5 katı) gerçekleşmiştir. Okuldan ayrılma nedeni resmi

okullarda kendi isteğiyle, özel okullarda ise başarısızlık nedeniyle yoğunlaşmıştır.

10. Öğrencilerin %0,56'sı değişik okul ve alanlara nakil yapmıştır. Resmi okullardaki nakil oranı özel okullara göre yaklaşık beş kat fazla gerçekleşerek %0,80 olmuştur. Özel okullarda ise bu oran %0,17 seviyelerinde kalmıştır. Hem resmi hem de özel okullarda nakiller 9'uncu sınıf seviyesinde yoğunlaşmış ve farklı meslek liselerine geçişte kümelenmiştir.

11. Ödül alan öğrencilerin oranı; resmi okullarda %41,46 ve özel okullarda %62,41 olmuştur. Ceza alan öğrencilerin oranı ise; resmi okullarda %6,42 ve özel okullarda %0,93 olarak gerçekleşmiştir. Resmi okullarda oldukça yüksek olan (özel okulların yaklaşık yedi katı) ceza oranı, önemli ve üzerinde durulması gereken bir durumdur. Cezaya neden olan davranışlar, resmi ve özel okullarda paralellik göstererek “kavga, darp etmek ve yaralama olaylarına karışmak”, “öğretmene karşı kaba ve saygısız davranmak”, “kopya çekmek ve çekilmesine yardımcı olmak”, “tütün mamulleri kullanmak” ve “bilişim araçlarını amacı dışında kullanmak” eylemlerinde yoğunlaşmıştır.

12. AML grubunda resmi okulların OYP ortalaması (330,25 puan) özel okullarda (323,57 puan) göre biraz daha yüksek gerçekleşirken, ATL grubunda özel okulların OYP ortalaması (385,98 puan) göre anlamlı bir fark göstererek önemli oranda daha yüksek gerçekleşmiştir. OYP ortalaması, ATL grubunda Kocaeli Özel Enka ATL'de 439,50 ile en yüksek seviyede gerçekleşmiş ve bunu 435,50 ile Ankara Özel ASO ATL izlemiştir. AML grubunda ise en yüksek seviyede 355,00 ile Kocaeli Çayirova GOSP-TADIM Jale Yücel AML'de gerçekleşmiştir.

13. OSB meslek liselerinden mezun veren ve yükseköğretime geçiş hakkı olan sadece üç okuldan (ikisi resmi ve biri özel), 2014 yılında mezun olan öğrencilerin, Antalya Döşemealtı OSB Teknik ve EML'de %5,58'i lisans seviyesinde, %61,63'ü ön lisans seviyesinde ve %0,47'si de açıköğretim düzeyinde; Kocaeli Çayirova GOSP-TADIM Jale Yücel Teknik ve EML'de %1,79'u lisans seviyesinde, %73,21'i ön lisans seviyesinde ve %1,79'u da açıköğretim düzeyinde; Kocaeli Özel Enka Teknik ve EML'de %72,72'si

lisans seviyesinde, %11,11'i ön lisans seviyesinde ve %8,33'ü de açıköğretim düzeyinde bir yükseköğretim programına yerleşmiştir.

14. 2014 yılı itibariyle, OSB meslek liselerinden mezun olan öğrencilerden herhangi bir yükseköğretim programına yerleşmeyenlerin yaklaşık %86'sı (mezunlara göre ise yaklaşık %25'i) değişik şekillerde istihdam edilmiştir. İstihdam oranı kısmen mezun olunan alanda yoğunlaşsa da alan dışındaki istihdam oranı küçümsenemeyecek seviyededir. Sadece üç okul mezun verdiği için, resmi-özel okul kıyaslaması yapılamamıştır.

Okullardan gelen sonuçlara göre, mezunların istihdamına yönelik önemli/yeterli projelerin hazırlanmadığı ve işletmelerle veya kurumlarla protokollerin yapılmadığı anlaşılmaktadır. Buna karşın, görüşüne başvuru alanların çoğunluğu (yaklaşık %60'ı) *“Mezunların istihdamına yönelik yeterli projeler hazırlanmış ve protokoller düzenlenmiştir.”* yargısına katıldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, Katılımcının *“diğer meslek liselerine göre, organize sanayi bölgesindeki okullardan mezun olanların istihdam olanakları ve oranları daha yüksektir.”* yargısına katılma düzeyleri çok büyük oranda (%89,44) katılıyorum ve tamamen katılıyorum yargılarında kümelenmiştir. Öte yandan, görüşüne başvuru alan Katılımcıların büyük çoğunluğu, istihdam olanaklarının ve oranlarının yüksek olmasının OSB'lerdeki meslek liselerinde okuyan öğrencilerin hem başarılarını hem de davranışlarını olumlu yönde etkilediği yargısında olduklarını belirtmişlerdir.

15. Bünyesinde Endüstri Meslek Lisesi (EML) bulunan okulların tamamında 12'nci (son sınıf) öğrencilerinin hepsi işletmelerde mesleki eğitim uygulaması kapsamında beceri eğitimlerini işletmelerde yapmışlardır. Ayrıca, Mersin Akdeniz Tarsus OSB Teknik ve EML'de atölye ve laboratuvar yetersizliği nedeniyle 11'inci sınıf öğrencileri de bu uygulamaya dahil edilmiştir. Böylece toplamda 181 işletmeye öğrenci gönderilmiş ve 35 koordinatör öğretmen görevlendirilmiştir. Bir koordinatör öğretmene ortalama 14 saat ek ders görevi karşılığında 5,67 işletme ve 8 öğrenci düşmüştür. Öğrenci gönderilen işletmelerin 95'inde (%52,49'unda) eğitim birimi vardır ve tüm işletmelerde toplam 225 usta öğretici/eğitici personel görevlendirilmiştir. Bununla birlikte, görüşü alınan Katılımcıların çoğunluğu, *“Organize sanayi bölgelerinde beceri eğitimi yaptırılan işletmelerde eğitim birimi*

vardır ve yeterli eğitim personeli istihdam edilmiştir.” ve “Organize sanayi bölgelerinde beceri eğitimi yaptırılan ve eğitim birimi bulunmayan işletmelerde eğitici personel/usta eğitici görevlendirilmiştir.” yargılarına katılmışlar veya tamamen katılmışlardır.

16. Resmi ve özel okullar arasında öğrenci başına düşen atölye ve laboratuvar sayısı açısından –özel okulların atölye ve laboratuvarları az olsa da- anlamlı bir fark yoktur. Her ikisinde de öğrenci başına 0,03 atölye ve laboratuvar (bir atölye veya laboratuvara ortalama 30 öğrenci) düşmektedir. Atölye ve laboratuvarların çoğunluğu, doğal olarak, uygulamalı eğitimde kullanılan alan/dal atölye ve laboratuvarları oluşturmaktadır. Ayrıca, görüşüne başvurulmuş Katılımcıların çoğunluğu *“Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren okulların (meslek liseleri) atölye ve laboratuvar sayıları ve donanımları, öğretim programlarında (modüllerde) öngörülen kazanımlar açısından yeterlidir.”* ve *“Organize sanayi bölgelerindeki işletmeler, yeterli atölye ve laboratuvarı bulunmayan okulların öğrencilerinin uygulamalı eğitimlerini kendi atölye ve laboratuvarlarında yapmasına izin vermekte, gerekli ortamı hazırlamakta ve giderleri (elektrik, su, temrinlik malzeme, vb) karşılamaktadır.”* yargılarına katılmışlar ya da tamamen katılmışlardır.

17. Okul yönetimlerinden gelen geri bildirimlere göre; iş sağlığı ve güvenliği konusunda öğrencilerin ve çalışanların bilgilendirildiği, uyarı levhalarının ve kullanma talimatlarının uygun yerlere asıldığı, ayrıca Kocaeli Özel Enka Teknik ve EML’de iş güvenliği uzmanı ile sözleşme imzalandığı anlaşılmıştır. Diğer taraftan engelli öğrencisi olan tüm okullarda okul binası, atölye ve laboratuvarlar ile diğer tesislerde gerekli düzenlemelerin yapıldığı ve bu öğrencilere gerekli desteğin sağlandığı bildirilmiştir.

Bununla birlikte görüşüne başvurulmuş Katılımcıların büyük çoğunluğu *“Organize sanayi bölgelerinde, işletme ve okullarda öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili gerekli tedbirler alınmaktadır.”*, *“Organize sanayi bölgesindeki okullarda (meslek liseleri) okuyan öğrenciler, sosyal güvenlik haklarından (sigorta, sağlık hizmeti, vb) yeterince faydalanmaktadır.”* ve

“Organize sanayi bölgesindeki okullarda (meslek liseleri) okuyan öğrenciler, işletmelerin sosyal hizmetlerinden (ulaşım/servis, yemek, dinlenme, eğlence, vb) yeterince faydalanmaktadır.” yargılarına katılmış veya tamamen katılmıştır.

18. OSB’lerin, özellikle ergenlik döneminde olan lise çağındaki (14-17 yaş grubu) öğrencilerin psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyip etkilemediği konusu, uzmanlık ve derinlemesine araştırma gerektiren bir konu olmakla birlikte, görüşü alınan Katılımcıların çoğunluğu (%65,75’i), “Organize sanayi bölgelerindeki okullarda (meslek liseleri) okuyan öğrenciler, psiko sosyal gelişim yönünden olumsuz etkilenmektedir.” yargısına katılmışlar veya hiç katılmamışlardır.

19. Görüşüne başvurulmuş Katılımcıların %75,30’u “Organize sanayi bölgelerindeki okullarda (meslek liseleri) okuyan öğrencilerin ve velilerin beklentileri yeterince karşılanmaktadır.” yargısına katılmışlar veya tamamen katılmışlardır.

20. Okul yönetimlerinden alınan geri bildirimlere göre, OSB’lerdeki meslek liselerinin (resmi ve özel) öne çıkan sorunları aşağıdaki gibidir:

- OSB’lerdeki mevcut okullar ile katma değeri yüksek alanlar/dallar sayıca yetersizdir ve okullar araştırma ve geliştirme (AR-GE) merkezi haline dönüşmemiştir. Özel okullarda okuyan öğrencilere Devlet tarafından sağlanan maddi destek yeterli değildir ve velilerin yükünü yeterince azaltmamaktadır.
- OSB’lerin, dolayısıyla bu bölgedeki meslek liselerinin şehir merkezinden uzak olması, bu okulların başarılı öğrenciler tarafından tercih edilmemesi sonucunu doğurmakta, çalışan personel ve öğrencilerin ulaşımını maddi ve manevi yönden zorlaştırmakta ve zaman kaybına neden olmakta, sosyal ve kültürel etkinliklerle sportif faaliyetlere katılımı azaltmaktadır. Ayrıca, veliler okul yönetimi ve öğretmenlerle gerektiği gibi iletişim kuramamaktadır. Okullar sanayi üretimi yapan fabrikalar ile aynı alanda bulunduğu için, öğrenciler için sağlıklı bir okul ortamı oluşturulamamaktadır.
- Okulların bulunduğu bölgelerin yakın çevrelerinde sağlık kuruluşları ve kolluk güçleri bulunmamaktadır.

- İş sağlığı ve güvenliği konusunda öğrencilere yeterince sosyal güvenlik desteği sağlanmadığı için, organize sanayi bölgesindeki işletmeler (özellikle riskli alanlarda üretim yapan) öğrenci kabul etmeme yönünde eğilim göstermektedir.
- OSB’lerdeki işletmelerin çoğunluğu iyi yetişmiş nitelikli eleman beklentisinde oldukları için, eğitime yatırım ve katkı konusunda arzu edilen çabayı göstermemektedirler, dolayısıyla okul ve işletme arasında eşgüdüm sağlanamamakta ve kalıcı bir bağ oluşturulamamaktadır. Ayrıca, merkezi sistem sınavıyla öğrenci okullara yerleşen öğrencilerin OYP ortalamaları ve özellikle sınavsız öğrenci alan okullara gelen öğrencilerin başarı seviyeleri düşük olduğundan, son sınıf öğrencileri ve mezunlar işletmelerin beklentisini karşılayamamaktadır.
- Özel Öğretim Kurumları Standartlar Yönergesinin 16. maddesinde yer alan “Organize sanayi bölgelerinde açılacak mesleki ve teknik eğitim okullarının atölye ve laboratuvar uygulamaları, eğitim birimi bulunan işletmelerde yapılabilir.” ibaresi niteliksiz okulların açılmasına zemin hazırlama riski taşımaktadır.

21. “Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren özel meslek liselerinin, resmi kurumlardan (Milli Eğitim Bakanlığı, Bilim sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, üniversiteler, vb) beklentileri yeterince karşılanmaktadır.” yargısı ile ilgili olarak görüşüne başvurulmuş Katılımcıların %59,4’ü bu yargıya katıldıkları (katılıyorum veya tamamen katılıyorum) yönünde görüş beyan etmiştir.

22. OSB’lerdeki meslek liselerinin eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyumu sağlamasına ilişkin olarak görüşü alınan Katılımcıların büyük çoğunluğu “Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren meslek liseleri, iş dünyasının talep ettiği nitelikteki işgücününün yetiştirilmesi amacıyla eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyumu sağlamakta etkilidir.” ve “Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren meslek liseleri, milli ekonominin gelişmesine katkı sağlamaktadır.” yargısına katılmışlar ve tamamen katılmışlardır.

5.2 ÖNERİLER

Ulaşılan sonuçlara göre OSB'lerdeki faaliyet gösteren meslek liselerine sunulan hizmetlerin niteliğinin ve istihdama yönelik olumlu etkilerinin artırılması amacıyla geliştirilen öneriler aşağıdaki gibi gruplandırılmıştır:

1. Türkiye genelinde organize sanayi bölgelerinde meslek liseleri sayıca artırılmalı, bölgenin ve Ülkenin teknoloji düzeyindeki gelişmelere ve gelecek istihdam profillerine göre alanlar/dallar açılmalı ve ihtiyaca göre güncellenmelidir. Bu okullar bölgenin AR-GE birimi haline dönüştürülmelidir.
2. Bakanlıkça okulların ve alanların/dalların süreç tanımları yapılmalı ve iş akışları oluşturulmalıdır. İl milli eğitim müdürlüklerince, okulların ve alanların/dalların açılış sürecindeki tüm işlem basamaklarının tamamen gerçekleşip gerçekleşmediği izlenmelidir.
3. Yönetici ve öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapmaları özendirilmelidir.
4. Yöneticilerin çoğunluğunun atölye ve meslek dersleri alanı mezunlarından olması için gerekli yönlendirme ve teşvik yapılmalıdır.
5. Ödüllendirilen yönetici ve öğretmen oranının artırılmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.
6. Öğrenci başına düşen bilgisayar sayısı artırılmalıdır.
7. Özel okullarda gerçekleştirilen proje sayısının az olması dikkate alındığında, özellikle yeniliklerin transferine yönelik proje sayısı artırılmalıdır.
8. Özel okullarda okuyan öğrencilerin velilerine düşen mali yükün azaltılması için, öğrencilere Devlet tarafından yapılan katkı miktarı artırılmalıdır.
9. Resmi okullarda öğrencilerin devamsızlık, sınıf tekrarı, okulu terk ve başka okullara nakil oranının azaltılmasına yönelik tedbirler artırılmalı, nedenlerin kaynağına inilerek alternatif yöntem ve yollar geliştirilmelidir.

10. Resmi okullarda oldukça yüksek olan (özel okulların yaklaşık yedi katı) öğrenci disiplin olayları, riskli alan olarak belirlenmeli ve disiplin dışı davranışların nedenleri araştırılarak, ivedilikle yeni tedbirler alınmalıdır.

11. Merkezi sınav sistemiyle öğrenci alan okul türlerinin (AML ve ATL) daha fazla tercih edilmesine yönelik gerçekleştirilen tanıtım ve yönlendirme faaliyetleri arttırılmalıdır.

12. Mezunlardan herhangi bir yükseköğretim programına yerleşemeyenlerin tamamının istihdam edilmesini sağlamak amacıyla, çeşitli projeler hazırlanmalı ve işletmelerle veya kurumlarla protokoller yapılmalıdır.

13. Resmi ve özel tüm okullarda iş sağlığı ve güvenliğine yönelik olarak gerçekleştirilen hizmetlerin sistemli ve düzenli yürütülebilmesi için OSB yönetimleri tarafından iş güvenliği uzmanları istihdam edilmelidir.

14. OSB'lerin, özellikle ergenlik döneminde olan lise çağındaki (14-17 yaş grubu) öğrencilerin psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyip etkilemediği konusunda, alan uzmanları tarafından araştırma yapılması sağlanmalıdır. Ayrıca OSB'lerin, dolayısıyla bu bölgedeki meslek liselerinin şehir merkezinden uzak olması nedeniyle öğrenci ve çalışanların yaşadıkları/yaşayabilecekleri sorunlar, işbirliği içerisinde giderilmelidir. Bu okullarda okuyan öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği ile sosyal güvenlik hakları genişletilmektedir.

15. Okulların bulunduğu bölgelerin yakın çevrelerine sağlık kuruluşu ve kolluk güçlerine ait kuruluşların açılması için gerekli girişimlerde bulunulmalıdır.

16. OSB'lerdeki işletmelerin eğitime yatırım ve katkısının beklenen düzeye çıkarılabilmesi için teşvikler çeşitlendirilmeli ve sorumlulukların takibi yapılarak yaptırımlar arttırılmalıdır.

17. Özel Öğretim Kurumları Standartlar Yönergesinin 16. maddesi değiştirilerek, atölye ve laboratuvarı olmayan niteliksiz okulların açılması önlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Altun, E. (2004). “**Organize Sanayi Bölgeleri ve Çevre**” Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Başbakanlık (01 Ekim 2013). “**61. Hükümet Programı**” <http://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/pgGovProgramme.aspx>.
- “5580 Sayılı Öğretim Kurumları Kanunu” (2007, 14 Şubat). *T.C. Resmi Gazete*, 26434.
- “5084 Sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” (2004, 6 Şubat). *T.C. Resmi Gazete*, 25365.
- Bilim, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, <http://www.sanayi.gov.tr/ServiceDetails.aspx?dataID=180&lng=tr>.
- BSTP (2012). “T.C. Bilim, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İşbirliğinde Organize Sanayi Bölgelerinde Mesleki ve Teknik Eğitimin Güçlendirilmesi Protokolü”
- Damalı, A. (1974). “**Türkiye’de Organize Sanayi Bölgelerinin Bir Sistem İçinde Geliştirilmesi İçin Öneri**” Ankara: DPT Yayınları.
- DPT (2007). “**Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)**” Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları.
- DPT (2010). “**2010 Yılı Programı**” Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları.
- DPT (2011). “**2011 Yılı Programı**” Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları.
- “4562 Sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu” (2000, 15 Nisan). *T.C. Resmi Gazete* 24021.
- Eyeberdiyev, A. (2004). “**Endüstri Meslek Liselerinde Okul Yöneticilerinin ve Koordinatör Öğretmenlerinin Okul Sanayi İlişkileri İle İlgili Görüşleri**” Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kalkınma Bakanlığı (2012a). “**2012 Yılı Programı**” Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları.
- Kalkınma Bakanlığı (2012b). “Orta Vadeli Program (2013-2015)” Ankara: Kalkınma Bakanlığı Yayınları.
- Kalkınma Bakanlığı (2013). “**2013 Yılı Programı**” Ankara: devlet Planlama Teşkilatı Yayınları.

MEB/SGB (3 Haziran 2012). “**Milli Eğitim Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planı**”,

http://sgb.meb.gov.tr/Str_yon_planlama_V2/MEBStratejikPlan.pdf.

MEB (2013).”**Organize Sanayi Bölgelerindeki Meslek Liselerinin İncelenmesi Raporu**”.

ÖSYM (2012). “**Ortaöğretim Kurumlarına Göre 2012 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi Sonuçları Kitabı**” Ankara: ÖSYM Yayınları.

Özdemir, M. (1990). “**Türkiye’de Organize Sanayi Bölgeleri**”

Ankara: TOBB Yayınları.

EKLER

EK-1

OKUL AÇMA SÜRECİ İŞLEM AKIŞI

İşlem No	İşlem Adı	Sorumlu Kişi/ Komisyon/ Birim	Dayanaklar	Gerçekleşme Durumu	Denetim Bulguları/ Tespitler
1	İşgücü ihtiyaç analizlerinin yapılması (Gelecek istihdam/meslek profillerinin belirlenmesi)	Milli Eğitim Müdürlüğü	İİMEKÇUE HY ¹ , Md 6	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	
2	“İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulunun” kararının alınmış olması.	“	KAKİ ² , Md. 1/e	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	
3	Yeterli sayıda öğrenci bulunması, yerleşim biriminde ve mücavir alandaki aynı tür okulların tam kapasiteyle hizmet vermesi.	“	KAKİ, Md. 1/c, d	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	
4	Yatırım programına alınması teklif edilecek eğitim kurumu için, tahsis edilen arsanın: 1) İmar yönetmeliğinde belirtilen büyüklükte olması, 2) Okulun özelliğine göre, tip projelerin sığabilecek şekilde olması (dikdörtgen, kare gibi), 3) En fazla %7 meyilli olması, 4) Bataklıkta, dere yatağında, heyelan bölgesinde, yüksek gerilim hattı altında, baz istasyonu yakınında veya sele maruz kalabilecek bir yerde bulunmaması, 5) Elektrik, su ve yolunun olması.	“	KAKİ, Md. 1/g	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	

¹ İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik. Resmi Gazete: 27031 (21 Ekim 2008).

² KAKİE: Kurum Açılması ve Kapatılmasına İlişkin Esaslar. Mart 2010/2630 Sayılı Tebliğler Dergisi (Düzeltilme: Nisan 2010/2631 Sayılı Tebliğler Dergisi).

5	Yatırım programlarında bulunan projelerin tamamlanmış olması veya binanın mahallen temin edilerek Bakanlığa tahsis edilmiş olması.	“	KAKİ, Md. 1/a, b	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	
6	Müfettişler tarafından gerekli incelemenin yapılması ve rapor düzenlenmesi.	“	KAKİ, Md. 1/t	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	
7	Açılması düşünülen kurum tekliflerinin (mahallen temin edilen binaya ait teknik inceleme raporu ve kat planlarının da eklenerek) en geç Mayıs ayı sonuna kadar Bakanlığa gönderilmesi.	“	MEB KAKAVY ³ , Md. 5 KAKİ, Md. 1/u	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	
8	Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar için bina girişlerinden en az birinin düz veya eğimi 1/12’den fazla olmayan rampa ile bağlanmış olması ve özel tuvaletinin bulunması.	“	KAKİ Md. 1/f	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	
9	Teknik Lise/Endüstri Meslek Lisesi/Anadolu Teknik Lisesi/Anadolu Meslek Lisesi programlarının açılabilmesi için: 1) En az 12 derslik, 2) Her alan için tip proje atölye, 3) Okulun yatılı olarak açılması halinde en az 100 öğrencilik pansiyon, 4) Okul ile birlikte açılması teklif edilen alan/dallar ile ilgili işletmelerde mesleki eğitime uygun iş yerleri bulunması, 5) Yerleşim biriminin merkez nüfusunun en az 10.000 veya bağlı çevre köyleri ile birlikte en az 20.000 olması.	“	KAKİ, Md. 5/(6)-a	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	

³ MEB KAKAVY: Milli Eğitim Bakanlığı Kurumlara Ait Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği, Resmi Gazete: 21540 (2 Nisan 1993).

10	<p>Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezlerinin (METEM) açılabilmesi için:</p> <p>1) Her program için en az 4'er derslik, her alan için tip proje atölye,</p> <p>2) Merkezdeki meslek alanı/dallar ile ilgili işletmelerde meslek eğitimine uygun iş yerleri bulunması,</p> <p>3) Merkezin açılacağı yerin ilçe veya merkez nüfusunun en az 10.000 olması,</p> <p>4) O yerleşim biriminde müstakil bir başka mesleki ve teknik eğitim okulu bulunmaması, varsa o kurumun mesleki ve teknik eğitim merkezine çevrilmesi,</p> <p>5) O yerleşim biriminde genel lise açılması şartı ile çok programlı lisenin mesleki ve teknik eğitim merkezine dönüştürülmesi.</p>	“	KAKİ, Md. 5/(13)	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	
----	---	---	---------------------	---	--

ÖZEL OKUL AÇMA SÜRECİ İŞLEM AKIŞI

İşlem No	İşlem Adı	Sorumlu Kişi/ Komisyon/ Birim	Dayanaklar	Gerçekleşme Durumu	Denetim Bulguları/ Tespitler
1	Valiliklere, Kaymakamlıklara (il/ilçe milli eğitim müdürlüğüne) müracaat yapılması.	Kurucu veya Kurucu Temsilcisi	ÖKK ⁴ , Md. 3 MEBÖKY ⁵ , Md. 5	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	
2	Müracaat eden kişiye, müracaat tarihinin yazılı olduğu bir alındı belgesinin verilmesi ve Kaymakamlıklara yapılan müracaatlara ilişkin dosyanın, üç iş günü içinde bir üst yazı ile Valiliğe gönderilmesi.	Kaymakamlık/ İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	MEBÖKY, Md. 5	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	

⁴ ÖKK: 5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu, Resmi Gazete: 26434 (14 Şubat 2007).

⁵ MEBÖK Y: Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği, Resmi Gazete: 28239 (20 Mart 2012).

3	Yapılan müracaatın, Yönetmelik hükümlerine, kurum açılacak binanın ve bölümlerinin kurumun türüne göre Genel Müdürlükçe belirlenecek standartlara, 3/4/2014 tarihli ve 25422 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Umuma Açık Yerler Ve İçkili Yerler iler Resmi veya Özel Öğretim Kurumları Arasındaki Uzaklıkların Belirlenmesine Dair Yönetmelik hükümlerine uygun olup olmadığını incelemek üzere il milli eğitim müdürlüğünce en az iki il eğitim denetmeninin görevlendirilmesi.	Valilik/İl Milli Eğitim müdürlüğü	MEBÖKY, Md. 6	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	
4	İl eğitim denetmenlerince incelemenin yapılması ve en geç 15 gün içinde düzenlenen inceleme raporunda kurumun açılmasında bir sakınca bulunmadığının belirlenmesi halinde, okula ilişkin dosyanın beş iş günü içinde Bakanlığa gönderilmesi.	Valilik/İl Milli Eğitim Müdürlüğü/İl Eğitim Denetmenleri	MEBÖKY, Md. 6	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	
5	Bakanlıkça okullara beş iş günü içinde kurum açma izni ile iş yeri açma ve çalışma ruhsatının düzenlenmesi.	MEB Özel Eğitim Kurumları Genel Müdürlüğü	MEBÖKY, Md. 6	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	
6	Kurum bilgilerinde değişiklik olması durumunda Bakanlıkça kurum açma izni ile iş yeri açma ve çalışma ruhsatının yeniden düzenlenmesi.	MEB Özel Eğitim Kurumları Genel Müdürlüğü	MEBÖK Y, Md. 6	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	

MESLEK LİSELERİNE YÖNELİK STANDARTLAR

7	Meslek liselerinin diğer ortaöğretim okulları ile aynı katta açılmaması.	Valilik/İl Milli Eğitim Müdürlüğü/İl Eğitim Denetmenleri	MEBÖKSY ⁶ , Md. 14	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	
---	--	--	-------------------------------	---	--

⁶ MEBÖKSY: Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Standartlar Yönergesi.

8	<p>Alanların kullanım amaçlarına uygun olarak tespit edilmesi (<i>Dengi resmi meslek liselerindeki uygulama atölye dersliğinin sayısından az olmamak şartıyla atölyeler, en az 20 öğrenci çalışabilecek büyüklükte ve her öğrenci için kullanım alanı 2m²'den az olmayacak şekilde düzenlenir.</i></p> <p><i>Organize sanayi bölgelerinde açılacak mesleki ve teknik eğitim okullarınca, çerçeve öğretim programlardaki uygulama konuları için kurum binasında gerekli bölümler düzenlenir. Ayrıca, okulda yapılması mümkün olmayan uygulama eğitimleri için okullarda uygulanan programlarla ilgili sektörlerde hizmet veren kuruluşlarla protokoller yapılır.</i></p> <p><i>Organize sanayi bölgelerinde açılacak mesleki ve teknik eğitim okullarının atölye ve laboratuvar uygulamaları, eğitim birimi bulunan işletmelerde yapılabilir.)</i></p>	Valilik/İl Milli Eğitim Müdürlüğü/İl Eğitim Denetmenleri	MEBÖKSY, Md. 16	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	
---	--	--	-----------------	---	--

EK-2

ALAN/DAL AÇMA SÜRECİ İŞLEM AKIŞI

İşlem No	İşlem Adı	Sorumlu Kişi/ Komisyon/ Birim	Dayanaklar	Gerçekleşme Durumu	Denetim Bulguları/ Tespitler
1	İşgücü ihtiyaç analizlerinin yapılması, alan ve dal ihtiyaçlarının belirlenmesi	İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu/ Milli Eğitim Müdürlüğü/ Okul Müdürlüğü	İİMEKÇUEHY ⁷ Md. 6	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	
2	Alan/dal tekliflerinde; 1) Alanın/dalın açılacağı binanın işaretlendiği okul vaziyet planı, 2) Alanın/dalın açılacağı yerin işaretlendiği ve m ² olarak belirtildiği kat planları, 3) Açılması teklif edilecek yeni alan/dalla ilgili olarak varsa mahallen temin edilecek makine-teçhizat listesi, 4) Okul ve çevre bilgileri ile bunların dışında belirtilmesinde fayda görülen diğer bilgileri kapsayan raporun, Sunulması.	“	Bakanlık Yazısı ⁸	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen	

⁷ İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete: 27031 (21 Ekim 2008)

⁸ Milli Eğitim Bakanlığı (Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü/Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü) 15/10/2010 tarihli ve 4590 sayılı yazısı.

EK-3

GÖRÜŞ FORMU

**ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNDE AÇILAN MESLEK LİSELERİNİN
EĞİTİM-İSTİHDAM İLİŞKİSİNE ETKİSİNİN BELİRLENMESİNE
YÖNELİK GÖRÜŞ FORMU**

“Organize Sanayi Bölgelerinde Açılan Meslek Liselerinin Eğitim-İstihdam İlişkisine Etkisi”nin süreç ve sonuçlarının incelenmesi ve değerlendirilmesi tez çalışmasına, görüşlerinizin çalışmanın niteliğine katkı sağlayacağı düşünülerek, aşağıdaki yargılara katılım düzeyinizi belirtmeniz ve varsa farklı görüşlerinizi/önerilerinizi iletmeniz istenmektedir. Lütfen sizce uygun olan kutucuğu (X) işareti koyarak görüşlerinizi belirtiniz ve varsa diğer görüşlerinizi/önerilerinizi C bölümündeki çizelgeye yazarak iletiniz.

A. KİŞİSEL BİLGİLER

1. **Cinsiyetiniz:** [] Kadın, [] Erkek.
2. **Göreviniz:** [] Müdür, [] Müdür Bşyrd./Müdür Yrd, [] Atölye ve Meslek Dersleri Öğretmeni
3. **Eğitim Durumunuz:** [] Ön Lisans, [] Lisans, [] Yüksek Lisans, [] Doktora
4. **Mesleki Kıdeminiz:** [] 10 yıldan az, [] 10-20 yıl arası, [] 20 yıl ve daha üzeri

B. YARGILAR

S. No	Yargılar	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Organize sanayi bölgelerindeki okullar (meslek liseleri) bölgenin ihtiyaçlarına göre, gelecek istihdam profilleri belirlenerek açılmıştır.					
2	Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren okulların (meslek liseleri) alan ve dalları bölgenin ihtiyaçlarına göre, gelecek istihdam profilleri belirlenerek açılmıştır					
3	Organize sanayi bölgelerindeki okulların (meslek liseleri) ve alanların açılmasında ildeki/bölgedeki üniversitelerin etkisi vardır.					

4	Fakülte ve meslek yüksek okullarında (Yükseköğretim kademesinde) alanların devamına uygun bölümler vardır ve uyum sağlanmış/sağlanmaktadır (Buna göre bölümler açılmaktadır).					
5	Diğer meslek liselerine göre, organize sanayi bölgesindeki okullardan mezun olanların istihdam olanakları ve oranları daha yüksektir.					
6	İstihdam olanaklarının yüksek olması öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkilemektedir.					
7	İstihdam olanaklarının yüksek olması öğrencilerin davranışlarını olumlu yönde etkilemektedir.					
8	Mezunların istihdamına yönelik yeterli projeler hazırlanmış ve protokoller düzenlenmiştir.					
9	Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren okulların (meslek liseleri) atölye ve laboratuvar sayıları ve donanımları, öğretim programlarında (modüllerde) öngörülen kazanımlar açısından yeterlidir.					
10	Organize sanayi bölgelerindeki işletmeler, yeterli atölye ve laboratuvarı bulunmayan okulların öğrencilerinin uygulamalı eğitimlerini kendi atölye ve laboratuvarlarında yapmasına izin vermekte, gerekli ortamı hazırlamakta ve giderleri (elektrik, su, temizlik, malzeme, vb) karşılamaktadır.					
11	Organize sanayi bölgelerinde beceri eğitim yaptırılan işletmelerde eğitim birimi vardır ve yeterli eğitim personeli istihdam edilmiştir.					
12	Organize sanayi bölgelerinde beceri eğitim yaptırılan ve eğitim birimi bulunmayan işletmelerde eğitici personel/usta eğitici görevlendirilmiştir.					
13	Organize sanayi bölgesindeki okullarda (meslek liseleri) okuyan öğrenciler, işletmenin sosyal hizmetlerinden (ulaşım/servis, yemek, dinlenme, eğlence, vb) yeterince faydalanmaktadır.					
14	Organize sanayi bölgesindeki okullarda (meslek liseleri) okuyan öğrenciler, sosyal güvenlik haklarından (sigorta, sağlık hizmeti, vb) yeterince faydalanmaktadır.					
15	Organize sanayi bölgelerinde, işletmelerde ve okullarda öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili gerekli tedbirler alınmaktadır.					
16	Organize sanayi bölgelerindeki okullarda (meslek liseleri) okuyan öğrenciler psiko-sosyal gelişim yönünden olumsuz etkilenmektedir.					
17	Organize sanayi bölgelerindeki okullarda (meslek liseleri) okuyan öğrencilerin ve velilerinin beklentileri yeterince karşılanmaktadır.					
18	Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren özel meslek liselerinin, resmi kurumlardan (Milli eğitim Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, üniversiteler, vb) beklentileri yeterince karşılanmaktadır.					

19	Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren meslek liseleri, iş dünyasının talep ettiği nitelikteki işgücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyumu sağlamakta etkilidir.					
20	Organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren meslek liseleri, milli ekonominin gelişmesine katkı sağlamaktadır.					

C. DİĞER (FARKLI) GÖRÜŞLER

S. No	Önerileriniz/Görüşleriniz
1	
2	
3	
4	
...	